

20/3092 - Hørings svar fra Privatperson på Høring - NOU 2020 6 - Frie og hemmelig valg - Ny valglov - via regjeringen.no

Vårt saksnummer: 20/3092

Høring: Høring - NOU 2020 6 - Frie og hemmelig valg - Ny valglov

Levert: 31.12.2020 19:31:38

Svar type:

Gruppering av høringsinstanser: Privatperson

Avsender: J.K. Baltzersen

Kontaktperson:

Kontakt e-post:

Jeg leverer med dette høringsuttalelse til NOU 2020: 6, valglovutvalgets utredning av 27. mai 2020.

Min høringsuttalelse har hovedvekt på stemmerettsalder, der jeg går inn for å heve stemmerettsalderen, prinsipielt til 25 år, subsidiært til 20 år.

Jeg kommenterer blant annet også:

- øvrige stemmerettsutvidelser (påpeker blant annet at utvalget har sett helt bort fra militær straffelov ved sin vurdering av om adgang til tap av stemmerett ved straffedom skal opprettholdes) -- jeg går mot de øvrige stemmerettsutvidelser (fjerning av grunnlovshjemler)
- adgang til å stryke ved personvalg, en adgang jeg bifaller (støtter mindretallet)
- utvalgets begrensede vurdering av alternative valgordninger
- hemmelig valgs forhold til velgeransvarlighet
- adgang til utsatt valg og omvalg
- at utvalget burde ha vurdert hevet valgbarhets-/kvalifikasjonsalder for Storting og Regjering
- at stortingsrepresentanter skal kunne fradømmes sine verv av annen domstol enn Riksretten

Jeg viser til eget notat (pdf) der dette er utdypet, samt vedlegg (egen pdf)

baltzersen-jk-nou2020-6.pdf (94,22 KB)

baltzersen-jk-nou2020-6-vedl.pdf (5956,11 KB)

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.

NOTAT

Til: Det kongelige kommunal- og moderniseringsdepartement

Fra: J.K. Baltzersen

Dato: 31. desember 2020

HØRINGSUTTALELSE OM NOU 2020: 6 OM NY VALGLOV

Undertegnede viser til NOU 2020: 6 (Frie og hemmelige valg – Ny valglov). Undertegnede avgir med dette høringsuttalelse.

1 stemmerettsalder

Utvalgets flertall foreslår at stemmerettsalderen senkes for lokalvalg, mens dagens stemmerettsalder opprettholdes for stortingsvalg. Et mindretall foreslår å senke stemmerettsalderen også for stortingsvalg. Et annet mindretall går mot reduksjon av stemmerettsalderen overhodet.

Undertegnede går inn for å heve den grunnlovsfestede stemmerettsalderen. Prinsipielt foreslås det å heve den til 25 – femogtyve – år, subsidiært til 20 – tyve – år.

Stemmeretten har som hovedregel vært utvidet. Det finnes imidlertid unntak til regelen. I den tyske delstaten Hesse ble stemmerettsalderen satt ned til 16 for delstats- og kommunevalg i 1998. I 1999 ble stemmerettsalderen satt tilbake til 18.

Det kan være flere grunner til å sette stemmerettsalderen opp:

- makt over andre er mer alvorlig enn egen myndighet
- modenhet
- livserfaring
- arbeidserfaring
- lavt akkumulert nettobidrag til statskassen
- politikk tar for mye plass i samfunnet

1.1 makt over andre og egen myndighet

1.1.1 forholdet mellom myndighetsalder og stemmerettsalder

Det fremføres ofte som argument at stemmerettsalderen skal være lik myndighetsalderen, og det har den vært siden 1946, med den modifikasjon vi har hatt siden 1972 at stemmerett gis til den som oppnår påkrevet alder innen valgårets utgang. Motstanderne av prinsippet om at stemmerettsalderen skal være lik myndighetsalderen er ofte flinke til å påpeke at disse aldersgrenser historisk ikke har samsvart, og det stemmer. Dersom dette skulle være et argument for avvik, ville det være et argument for at stemmerettsalderen burde være høyere enn myndighetsalderen.

I 1814 var myndighetsalderen 25 år, noe den hadde vært siden 1619, da den ble hevet fra 20 år, som den hadde vært siden 1274. Stemmerettsalderen ble satt til myndighetsalderen i 1814. I 1869 ble myndighetsalderen satt ned til 21 år, men det skulle gå helt til 1920 før stemmerettsalderen ble satt ned, da først til 23 år, og siden i 1946 til 21 år. Det er riktig at det siden 1946 har vært et par

overgangsperioder med lavere stemmerettsalder enn myndighetsalder, men med mulig unntak for lokale folkeavstemninger har dette ikke hatt noen praktisk betydning. Ved avvik har stemmerettsalderen vært høyere enn myndighetsalderen, ikke omvendt.

Stemmerettsalderen ble satt ned fra 21 år til 20 år i november 1967. Da hadde årets kommunevalg allerede funnet sted. Myndighetsalderen ble satt ned fra 21 år til 20 år med virkning fra 1. juli 1969. Stortingsvalget fant sted den høsten.

Stemmerettsalderen ble satt ned fra 20 år til 18 år i november 1978. Myndighetsalderen ble senket fra 20 år til 18 år med virkning fra 1. september 1979, noen uker før kommune- og fylkestingsvalget den høsten.

Forhåndsstemming og tidligstemming har det vært varierende grad av, og varierende adgang til. Slik adgang har det vært fra 1. juli i valgåret. Når stemmeretten har vært knyttet til vedkommendes alder på valgdagen, har noen velgere som har avgitt stemmerett før valgdagen, hatt stemmerett i praksis noen måneder før de har oppnådd stemmerettsalderen. Fra 1972 har stemmeretten vært knyttet til oppnådd alder ved årets slutt. Siden da har dette avviket i noe omfang vært utvidet med inntil fire måneder for valg og nasjonale folkeavstemninger (nasjonale folkeavstemninger har vi hatt to av siden: september 1972 og november 1994). For lokale avstemninger kan det med endringen fra 1972 ha vært større avvik, men det er uansett innenfor året.

Ser vi bort fra avvik innenfor kalenderåret som følge av forskjellen mellom når valgdagen er, og/eller stemmen blir avgitt, er det for alle praktiske formål slik at stemmerettsalder alltid har vært lik eller høyere enn myndighetsalder – med mulig unntak for lokale folkeavstemninger i periodene november 1967 til og med juni 1969 og november 1978 til og med august 1979. Det har også vært lokale avstemninger der stemmerettsalderen har vært 16 år, avvikende fra den grunnlovsbestemte stemmerettsalder og den valglovsbestemte stemmerettsalder for lokalvalg.

At stemmerettsalder og myndighetsalder har avveket fra hverandre, er således i hovedsak et argument for at stemmerettsalder bør kunne være høyere enn myndighetsalder, ikke omvendt.

1.1.2 forholdet mellom stemmerettsalder og andre aldersgrenser

Det blir brukt i argumentasjonen for at stemmeretten bør oppnås ved 16 år at den kriminelle lavalder er 15 og den seksuelle lavalder er 16. Noen argumenterer med at dersom man er strafferettslig ansvarlig, er man også ansvarlig nok til å stemme. Men man er ikke ansvarlig nok til å kjøre bil på egenhånd før man er 18, og man er ikke ansvarlig nok til å kjøpe og drikke sprit før man er 20. For å kunne øvelseskjøre med person uten førerkort må man være minst 25. Det er naturlig at aldersgrensene kommer skrittvis.

Selvom man ikke er strafferettslig ansvarlig når man er 14, blir man bestemt over. Man blir bestemt over gjennom at loven klassifiserer en som umyndig. Man blir bestemt over ved at man kan få skattekort fra man er 13 år gammel. Det er ikke i seg selv god nok grunn til at man skulle ha stemmerett. Isåfall skulle det tilsi at toåringene skulle ha stemmerett.

1.1.3 andre land

Over hele verden er den vanlige stemmerettsalderen 18 år. Noen land har satt den ned til 16, noen kun for delstatsvalg og/eller lokalvalg. Noen steder er imidlertid stemmerettsalderen over 18. Ved valg til det italienske senatet er stemmerettsalderen 25 (og valgbarhetsalderen 40).

I Bosnia-Herzegovina er den generelle stemmerettsalder 18 år, mens dersom man har jobb, har man stemmerett fra man er 16.

1.1.4 ansvar for samfunnet et tyngre ansvar

Man kan si at dersom man får myndighet over seg selv, er det rett og rimelig at man får en andel av myndighet over den som har myndighet over en. Men det er viktig å være klar over stemmeretten er først og fremst makt over andre innbyggere. Stemmeretten gir en andel av makten over andre. Selvom egen myndighet kan innebære mye i tilfeller der f.eks. en familiebedrifts arving har arvet i ung alder, er det generelt slik at det er et tyngre ansvar å ha makten over samfunnet enn over egne affærer. Dette gjelder selv når den enkelte velger er fritatt fra juridisk og politisk ansvar.

Så kan det innvendes at den enkelte stemme utgjør en så liten andel av makten at det allikevel er myndighet over egne affærer som er tyngste. (Heri ligger noe av problemet med demokratiet vårt: akkumulert makt fra enkeltvelgere som er fullstendig uten ansvar og tilnærmet uten enkeltvis betydning.)

Med små skritt utvider vi stemmeretten. Den enkelte som får stemmerett, utøver ikke så stor betydning på valgresultatet. Den gruppen som får stemmerett, har naturlig nok betydelig mye mer å si for resultatet enn enkeltvelgeren, men gruppen har allikevel begrenset betydning. Da velger man å gi stemmerett til denne gruppen. Da får man velvilje og positivt omdømme i offentligheten for å ha gitt en gruppe den såkalt viktigste rettigheten i et samfunn, mens de som da blir tildelt stemmeretten, får innflydelse og illusjonen av innflydelse, mest illusjon. Belastningen med å holde tilbake eller innskrenke stemmeretten er en kostnad, og den blir ikke vurdert til å være verdt det man oppnår ved at noen ikke deltar ved stemmegivning som (kanskje) ikke burde det.

Det formelle ansvar man har, og den betydning enkeltstemmen har, tilsier at myndighet i egne affærer er et tyngre samfunnsansvar enn stemmeretten. På den annen side har den kollektive valghandling generelt større betydning, og det tilsier at stemmeretten er det tyngre samfunnsansvar av de to. Dersom man ønsker å vektlegge ansvaret ved velgergjerningen, tilsier det at stemmerettsalderen er minst like høy som myndighetsalderen, gjerne høyere.

1.2 modenhet og erfaring

Et argument som taler mot å senke stemmerettsalderen, er begrenset modenhet og livs- og arbeidserfaring hos de unge. Dette er også et argument som kan tale for å heve stemmerettsalderen fra dagens 18 år, til en høyere alder. Da stemmerettsalderen ble satt til 25 i 1814 hadde man typisk hatt mange år i arbeidslivet allerede da man fikk stemmerett. Slik var det i over hundre år, med fast stemmerettsalder, mens stemmeretten ble utvidet på andre måter. Med stadig flere, nå over 90 %, som tar utdanning på gymnasnivå, såkalt videregående opplæring, skulle den reduserte arbeidserfaringen under ellers like forhold snarere tilsi en økning av stemmerettsalderen fra det opprinnelige 25 enn en

senkning. Når ca. 1/3 går inn i det høyere utdanningssystemet utsettes arbeidserfaring ytterligere, på en stor del av befolkningen mens den som den største selvfølge har fått stemmerett.

Modenhet, arbeids- og livserfaring og kunnskap forøvrig varierer for individer. Det er ikke noen alder som er slik at man kan fastslå at alle på og over denne alderen har tilstrekkelig modenhet, erfaring og kunnskap, mens alle under den ikke har det.

Det er imidlertid slik at sannsynligheten for modenhet, erfaring og kunnskap øker med alderen. Man kan derfor si generelt at en 18-åring er mer moden, erfaren og/eller kunnskapsrik enn en 16-åring. Man kan også si at en 20-åring generelt har mer av dette enn en 18-åring. Man kan trekke det videre og si at en 25-åring generelt er mer moden og erfaren enn en 20-åring.

Ideelt sett kunne man tenke seg direkte krav til modenhet, arbeidserfaring og/eller kunnskap. Dersom man ikke skal gå inn på den type ordninger, må man holde seg til generaliseringer, typisk knyttet til alder.

Det har vært argumentert i stortingssalen under debatter om stemmerettsalder at ungdom nå til dags har et høyere kunnskapsnivå gjennom skolegangen, noe som visstnok skal gi tilstrekkelig grunnlag for at en 16-åring idag, i motsetning til f.eks. 20 år siden, skal kunne ha den borgerrett som stemmeretten er. Det er muligens korrekt. Det er også en betydelig mulighet for at når man presser flest mulig gjennom utdanningssystemet, at kravene senkes for nettopp å få flest mulig igjennom. Man kan ihvertfall ikke ta det for gitt at lærdommen bare går opp med tiden.

1.3 nettobidrag til statskassen

En viss sammenheng med arbeidserfaring hører det økonomiske nettobidraget til statskassen (inkluderer kommunekasser og fylkeskommunekasser). Når ungdom går på skole, påfører dette en stor kostnad på statskassen. Som en generell regel gir ikke deres deltidsjobber og inntektsskatt fra disse tilstrekkelig inndekning. Det tar en stund før bidraget generelt overgår det man får utdelt fra statskassen.

Vi har et generelt problem med en esende statskasse, og hvis vi ikke gjør noe med problemet at nettoskatteforbrukerne er på vei mot (om de ikke allerede er i posisjonen) å ha større representasjon enn nettoskattebetalerne, kan den esende statskassen vise seg å bli sementert av en slik ubalanse i representasjonen.

Det er mulig vi kan reddes av at folk ikke lar egennyttige økonomiske hensyn dominere for mye ved sin stemmegivning, men det vil alltid være en viss fare for slik stemmegivning, ikke minst politikerstandens frykt for slik tenkning i velgermassen, og dertil hørende utdeling av andres penger for stemmer (valgflask for andres regning).

Man kan argumentere for at slike eventuelle begrensninger i stemmeretten heller burde gå direkte på skattebetalingen enn på alder. En aldersbegrensning vil sannsynligvis ha lettere for å bli akseptert i en vurdering mot menneskerettighetene (at stemmeretten skal være så hellig, mens eiendomsretten svært lett kan tråkkes på, burde også kunne være gjenstand for diskusjon).

Det vil også være en fordel at velgerne begynner sin erfaring som velgere med å bidra fremfor å begynne med å få utdelt en rekke «gratisgoder». Bidra først, før du kommer og krever. Da blir kanskje ikke kravene så store heller. Hvis vi gir signaler om at demokratiet vårt ikke skal være et sted hvor du bare kan stemme deg til andres penger, vil det også være en sunn endring.

1.4 politikk ikke det viktigste

Et argument for å senke stemmerettsalderen er at man fra tidlig alder lærer å delta i demokratiet, som en viktig del av livet. Politikken bør heller komme seg ut av livene våre i størst mulig grad. Da er det også viktig at ungdommene lærer at politikk ikke er så viktig. Den skal være en del av samfunnet, men ikke så dominerende som den er idag. Da kan det faktisk være sunt at man begynner med andre deler av livet først. Hvis ungdommer i enda større grad enn idag blir involvert i politikken, kan vi risikere at vi får enda mere av broilerkultur.

1.5 bredest mulig stemmerett og begrenset makt

Man kan mene at det bør være bredest mulig stemmerett samtidig som det liberale demokratis domene, dvs. hva det beslutter om, skal være svært begrenset. Det er en prinsipiell tilnærming man kan ha. Det er imidlertid ting ved det liberale demokratis utvikling som tyder på at demokratiets domene påvirkes av elektoratets sammensetning. Dermed kan ikke de to temaene stemmerettens utbredelse og hva demokratiet skal beskjeftige seg med, være to helt adskilte temaer.

1.6 hvilket utslag gjør utvidet/innskrenket stemmerett

Ved evaluering av forsøk med stemmerett for 16-åringer i Norge har man ikke kunnet påvise at den nye velgergruppen velger vesentlig annerledes enn den øvrige velgermassen. Det er imidlertid forskning som viser at det er utslag i andre land (*Lowering the Voting Age to 16: Learning from Real Experiences Worldwide*; 2020; Bergh, J. & Eichhorn, J. m.fl.). Det vil nok være ganske naivt å tro at det ikke kan forekomme i Norge. Forskingen er også begrenset. Økonomi og samfunnsforskning er også forskning på menneskelig handling. Empirisk forskning har der sine begrensninger. Det er viktig å ta i betraktning både når man ser på både hvordan en ung aldersgruppe oppfører seg i forhold til resten av befolkningen, og hvordan velgere generelt oppfører seg, f.eks. i spørsmålet om det er egennytte eller oppfattet samfunnsnytte som dominerer i den enkelte velgers prioriteringer.

1.7 meningsmåling

Undertegnede tok initiativet til en meningsmåling i forkant av avstemningen over grunnlovsforslaget om senket stemmerettsalder i Stortinget 29. januar 2019. Poenget med meningsmålingen var å undersøke støtten til hevet stemmerettsalder, da det som oftest i samfunnsdebatten er kun status quo (18 år) og senket stemmerettsalder som er fremme i debatten. Valgforsker Johannes Bergh ved Institutt for samfunnsforskning kunne i en kommentar til resultatene fra meningsmålingene fortelle at han ikke visste om at det i noen undersøkelser er spurt om holdningen til å sette opp stemmerettsalderen. I en meningsmåling utført av Sentio for *Adresseavisen* i 2006 i anledning kroningsjubileet var det blitt spurt om kongemakten burde økes, men noen undersøkelser om hevet stemmerettsalder kjente altså ikke en av landets fremste akademikere på området til.

Meningsmålingen var del av en omnibusundersøkelse der et spørsmål om ønsket stemmerettsalder ved stortingsvalg var påmeldt som spørsmål. Det ble lagt endel arbeide i utformingen av spørsmålet på en

slik måte at det ikke skulle påvirke respondentene i undersøkelsen i noen spesiell retning. Det ble vurdert ulike spesifiserte alternativer, der det var like mange alternativer på hver side av 18 år. Men dette ble ikke valgt på grunn av at det kunne forvirre respondentene med for komplisert spørsmålsstilling og/eller at forhåndsvalgte alternativer i seg selv kunne påvirke resultatet.

Den spørsmålsstillingen som ble valgt, var:

Hvis du helt fritt kunne sette stemmerettsalderen (minstealder for stemmerett) ved stortingsvalg, hva ville du satt den til?

Respondentene svarte i webskjema og kunne fritt sette en alder med inntil to sifre. Ved behandling av resultatet ble ekstremverdier filtrert ut.

Ledeteksten for fritextfeltet var: vennligst angi alder i hele år

Spørsmålet ble utformet på en slik måte at respondentene i undersøkelse skulle ha mest mulig uavhengighet av eksisterende stemmerettsregler.

Hovedfunnene i undersøkelsen var:

- ønsket stemmerettsalder under 18 år: 20(,45) %
- ønsket stemmerettsalder på 18 år: 56(,50) %
- ønsket stemmerettsalder over 18 år: 23(,05) %

Undersøkelsen viste altså at det var flere som ønsket stemmerettsalder over dagens stemmerettsalder enn en lavere enn dagens. Riktignok er feilmarginene/konfidensintervallene (95 %) overlappende, men tilsier også at de ligger omtrent i samme område (høyere stemmerettsalder: 20,4-25,7 %; lavere stemmerettsalder: 17,9-23,0 %). Allikevel ansees senket stemmerettsalder som aktuell politikk, mens hevet stemmerettsalder gjør det ikke.

På tross av at meningsmålingen har vært utformet med sikte på ikke å lede respondentene i noen spesiell retning, kan det være svakheter ved undersøkelsen, herunder:

1. Undersøkelsen var en enkeltundersøkelse med den usikkerhet det fører med seg.
2. Spørsmålet var en del av en omnibusundersøkelse. Bestiller kjenner ikke spørsmålene i forkant og om disse kan ha hatt innvirkning på svaret på en uheldig måte.
3. Ledeteksten for spørsmålet kan ha vært uheldig utformet og kan ha ledet noen uoppmerksomme respondenter til å svare med egen alder. Dette kan gjelde inntil rundt 2 % av respondentene.
4. Undersøkelsen viser at ingen har svart at de ikke vet eller vil ta stilling til spørsmålet. Det kan allikevel ha vært respondenter som ikke har hatt noe forhold til spørsmålet og har svart tilfeldig. Slike respondenter som i tillegg ikke vet hva dagens stemmerettsalder er, kan ha valgt et tilfeldig tall forskjellig fra 18.
5. Ekstremverdier har vært filtrert ut. Dette kan ha vært seriøst ment. Tuller utenom disse ekstremverdiene fanges ikke opp.
6. Generell skepsis til svarene får man f.eks. når respondenter i undersøkelsen har svart at de er under stemmeberettiget alder, men på spørsmålet om hvilket parti de ville stemt på hvis det var stortingsvalg idag, ikke svarer at de ikke er stemmeberettiget.

På tross av usikkerhet med denne enkeltundersøkelsen gir undersøkelsen en indikasjon om en støtte til høyere stemmerettsalder omtrent på nivå med støtten til lavere stemmerettsalder eller noe høyere. Dette bør gi grunn til nærmere undersøkelser, som kan gi grunnlag for at det er omtrent like stor støtte til hevet stemmerettsalder som til senket stemmerettsalder.

1.8 økonomiske konsekvenser

Det er interessant at det i utredningens vurdering av økonomiske konsekvenser av senket stemmerettsalder kun vurderes administrative kostnader, ikke kostnader for samfunnet som følge av at 16- og 17-åringer påvirker valgresultatet. Bare på grunnlag av den mangelfulle vurderingen burde forslaget om senket stemmerett avvises blankt.

2 andre utvidelser av stemmeretten

2.1 begrensning i stemmerett for straffedømte

Utvalget foreslår at grunnlovshjemmelen for å idømme tap av stemmerett ved straffedom fjernes. Her har utvalget gjort en slett jobb. Utvalget viser til straffeloven (den alminnelige/sivile), der hjemmelen ikke lenger benyttes. Den militære straffelov benytter imidlertid adgangen. Bare på dette grunnlag, at utvalget kun har vurdert den sivile straffelov og ikke den militære, burde utvalgets forslag avvises som mangelfullt utredet.

Videre synes utvalget bestemt på å fjerne flest mulig begrensninger i stemmeretten, uten at fornuftige begrensninger i stemmeretten seriøst har vært vurdert. Utvalget viser kun til lovendringen med den nye straffeloven med begrunnelse.

Tap av stemmerett for straffedømte er nokså utbredt i andre land. En dom under dissens i Den europeiske menneskerettighetsdomstol mot unionen av Storbritannia og Nord-Irland gikk kun ut på at den britiske ordningen var for bred, ikke at begrensning i stemmeretten for straffedømte i seg selv var i strid med Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Dommen viste til en rekke medlemsland i Europarådet med slike begrensninger. I USA bestemmes stemmerett for straffedømte i utgangspunktet på delstatsnivå. Utvalget har ikke vurdert andre lands rett på området.

Det kan finnes gode grunner til å frata dømte for alvorlige forbrytelser stemmeretten, herunder at slike straffedømte har satt seg utover normene i så alvorlig grad at tap av stemmerett kan være en behørig del av straffereaksjonen.

Spørsmålet er altfor tynt vurdert, og endringen bør avvises på det grunnlaget.

2.2 begrensning av stemmeretten ved fremmed tjeneste

Utvalgets begrunnelse for å avskaffe grunnlovsbestemmelsen om at man taper stemmerett ved å gå i fremmed makts tjeneste er også tynn. Utvalget hevder at den er svært inngripende, blant annet basert på den nye ordningen som i større grad åpner for dobbelt statsborgerskap, og at tap også omfatter sivil tjeneste i annen stat.

Dersom det faktisk er slik at ordningen er for omfattende, bør det komme en endring, istedenfor en fullstendig avskaffelse.

Spørsmålet er altfor tynt vurdert. Endringen bør avvises på det grunnlaget. Spørsmålet bør utredes grundigere med mulige alternativer til fullstendig avskaffelse.

2.3 alvorlig sjelelig svekkelse eller nedsatt bevissthet

Grunnlovens § 50 tredje ledd ble innført i 1980, som en grunnlovshjemmel til erstatning for tap av stemmerett for umyndiggjorte, som igjen var en bestemmelse som erstattet (da suspensjonsparagrafen i sin helhet ble avskaffet i 1954) suspensjon av stemmerett for umyndiggjorte, en bestemmelse Grunnloven hadde hatt siden 1814 da den ble avskaffet. I 2005 ble bruken av grunnlovshjemmelen opphevet i valgloven.

Utvalget mener bestemmelsen er utdatert. Det er godt mulig at umyndiggjorte og/eller folk med alvorlig sjelelig svekkelse/nedsatt bevissthet kan vite hva de driver med når de avgir stemme, men det er også mulig at noen blant disse ikke vet nettopp dette.

Utvalget viser til FNs konvensjon 13. desember 2006 om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som skal gi personer med mental svekkelse både rett til å stemme og å bli valgt. Slike personer vil som regel være umyndiggjort, men de skal altså ikke bare kunne delta i demokratiet som velgere, men også delta ved avstemninger i folkevalgte organer. Det lyder som det er konvensjonen som det bør vurderes (delvis) fratredelse fra, ikke opphevelse av grunnlovsbestemmelsen.

At umyndiggjorte ikke er fratatt stemmeretten, brukes som argument for at barn skal få stemme. De trenger nemlig ikke være myndige, lyder argumentet. Dette er en del av ideologien at du ikke trenger vite hva du driver med, for å avgir stemme. Det er en ideologi hvis motvekt har fått altfor liten vurdering av utvalget.

Grunnlovsendringen bør avvises på dette grunnlag.

3 strykeadgang

Utvalget ønsker å videreføre at det ikke er strykeadgang ved kommunestyre- og fylkestingsvalg og innføre det samme for stortingsvalg. Det kan være noen grunner til at man ikke ønsker denne formen for negativ tilbakemelding. Det er imidlertid en vesentlig side ved demokratiske valg at velgere får gi uttrykk for sin misnøye med dem som sitter med makten.

Ved ikke å ha strykeadgang gir man dem som kan tenke seg å stemme på et parti, men ikke alle på listen, kun muligheten å stemme blankt eller sitte hjemme.

Det er ikke akseptabelt i et demokrati ikke å gi velgere adgang til å gi uttrykk for misnøye. Derfor må det gis strykeadgang ved alle valg. Dersom man som folkevalgt ikke tåler slike negative tilbakemeldinger, får man la være å stille opp til valg. Velgere skal kunne kaste politikere, uten nødvendigvis å gi uttrykk for et positivt alternativ.

Undertegnede støtter mindretallet i utvalget, bestående av Anundsen, Giertsen, Hoff, Høgestøl, Holmøyvik og Røhnebæk, i dette spørsmålet.

4 partiuavhengige, forholdsmessig representasjon og enmannskretser

Utvalget synes fornøyd med den eksisterende partistruktur. Eidsvoldsfedrene hadde imidlertid gode grunner til å frykte partier. Med det eksisterende partisystemet får man begrenset med uavhengig tenkning. Det er riktignok ni stortingspartier, og det er momenter som tilsier at det er ni partier. De politiske forskjellene på Stortinget er imidlertid små, og det kan argumenteres for at de ni partiene er ni fløyer av det store Stortingspartiet. Det går i hovedsak i én retning uavhengig av hvilken blokk som er i posisjon.

Utvalget er opptatt av forholdsmessighet i representasjon i folkevalgte organer i forhold til velgerne. I demokratiteori er imidlertid ikke dette nødvendigvis det hensyn som skal settes høyest. Man kan velge å se et demokratisk system slik at lederne skal administrere de oppgaver som staten/det offentlige skal håndtere, mens valg gir velgerne adgang til å kaste dårlige/skadelige ledere. I et slikt syn står ikke millimeterrettferdighet i mandatfordeling blant de høyeste prioriteringer. Nevnte millimeterrettferdighet kombineres ofte med et syn om at flertallet skal forme samfunnet i sitt bilde.

Med enmannskretser med dominerende partiorganisasjoner vil det høyst sannsynlig bli mindre partimangfold. Hvordan mangfoldet blir innenfor partiene, er en annen sak.

Uten det moderne partiapparat kan det dog tenkes at enmannskretser ville gitt langt mer uavhengig tenkning blant representantene. Enmannskretser gir også den fordel at det er et én-til-én-forhold mellom velger og representant, dvs. at den enkelte velger vet hvilken ene representant han skal forholde seg til.

Dersom det er viktig at velgerne skal kunne kaste det sittende styret og erstatte det med et annet, gir enmannskretser (med partier) klarere alternativer. Med dagens norske system blir den ene blokken erstattet med den andre ved et skifte, men det er ofte sentrum som bestemmer uavhengig av hvilken blokk som er i posisjon.

Et alternativ til enmannskretser kan være det irske systemet med overførbare stemmer. Det irske systemet gir uavhengige kandidater, blant annet fordi stemmer overføres til andre kandidater dersom mandat ikke oppnås eller mandat allerede er oppnådd. Dermed unngår man taktisk stemmegivning på grunn av såkalt bortkastede stemmer.

Det er skuffende at utvalget har låst seg i den grad det har, til det eksisterende partilistesystem og valgordning, og dermed ikke har vurdert alternativer.

5 småpartier, underskriftskrav og sperregrenser

Utvalget foreslår noen innstramninger i kravene for å stille liste og noen lettelser. Prosentkravet lokalt senkes, mens grensene målt i antall underskrifter som overstyrer dette, foreslås øket, herunder også

kravet til antall underskrifter for sentral partiregistrering. Samtidig foreslås det at det blir enklere å samle underskrifter ved at kravet om fysisk papir bortfaller.

Utvalget er delt i sitt syn på sperregrenser, både for utjevningsmandater og distriktsmandater. Dog fungerer 1,4 eller 1,2 som første delingstall som en form for sperregrense. Litteraturen støtter synet et modifisert (høyere) første delingstall tilgodeser større partier.

Det kan være gode grunner til å ha en viss terskel for partier til å komme inn. Allikevel bør man være klar over at småpartier er en viktig ventil for misnøye med de etablerte partier. Lave terskler kan på den annen side gjøre opposisjon mot det etablerte fragmentert og lite effektivt.

Se forøvrig ovenfor om uavhengige representanter. Det er ikke gitt at all opposisjon skal gå via et formelt parti.

6 hemmelig valg, e-valg og brev-/poststemmer

Utvalget viser til hemmelig valg som en menneskerettighet. Hemmelig valg har sine klare fordeler, men det har også sin bakside. På det klassiske folketorvsdemokrati så den enkelte deltager sine medborgere inn i øynene, medborgere som han var med på å treffe vedtak overfor.

Ved retten til hemmelig valg forsvinner dette elementet. Med det fullstendige anonyme valg får man også en fullstendig ansvarsfrihet.

Når utvalget benytter hemmelig valg som begrunnelse for ikke å tillate e-valg, er dette ikke den rette begrunnelse. Begrunnelsen bør være at valglokalet er et slags folketorv. På tross av anonymiteten i hva velgeren stemmer, er det i det minste et oppmøte. Dette kravet til oppmøte kan unngås ved post-/brevstemmer, og det er betenkelig.

Det er beklagelig at retten til hemmelig valg kom inn i Grunnloven. Utvalget burde ikke forholdt seg så ukritisk til denne «hellige» retten til hemmelig valg.

7 utsatt valg og omvalg

Utvalget foreslår en begrenset ordning for å utsette valg og vedta omvalg. Den er såpass begrenset at den neppe i seg selv vil utgjøre noen direkte fare for demokratiet eller rettsstaten. Den eventuelle fare ligger i:

- det første steget kan bli brukt som begrunnelse for utvidelser
- disse fullmaktene kan bli brukt som begrunnelse for andre formelle derogasjonsbestemmelser

(Derogasjon kan sikkert være kjekt for politikere i en krise, men det kan også gjøre at de som vil utfordre myndighetenes maktovergrep, står svakere. Hadde man hatt slik adgang under pandemien som oppsto i 2020, kan man tenke seg flere grunnlovsfestede rettigheter som ville blitt satt midlertidig ut av kraft ved formelt vedtak. Rettigheter blir utfordret i krisetider, og individer står svakere. Med formelle grunnlovshjemlede derogasjonsvedtak vil individer kunne stå enda svakere.)

8 direkte valg som uomstridt

Utvalget hevder i 2.7 at de første syv prinsippene i 2.5 er uomstridte idag. Blant disse prinsippene er at valg skal være direkte. Det kanskje viktigste valg i verden er det amerikanske presidentvalget. Det er et indirekte valg. Alle valg av regjering i stater med parlamentarisme kan sies å være indirekte valg. Det er nok grunn til å nyansere utvalgets påstand noe.

9 valgbarhet

9.1 stemmeberettigede som valgbare som uomstridt

Blant de prinsipper som utvalget ramser opp som uomstridte i 2.5/2.7, er at alle med stemmerett skal være valgbare. At dette skal være et uomstridt prinsipp, kan i aller høyeste grad diskuteres. Det italienske senatet har en stemmerettsalder på 25 år. Valgbarhetsalderen til samme er 40 år. Stemmerettsalderen i USA er ved grunnlovsendring satt til høyden 18 år (nedre grense). Valgbarhetsalderen til Representantenes hus er 25 år. Valgbarhetsalderen til det føderale senatet er 30 år. Valgbarhetsalderen til presidentembedet er 35 år. I tillegg er det tilleggskrav til bostedstid for disse vervene, og presidentembedet har et krav til fødselsomstendigheter. Det amerikanske presidentembedet har en begrensning på antall ganger samme person kan bli valgt, og lignende krav til andre verv er et ofte forekommende politisk krav i den amerikanske samfunnsdebatten. Man kan mene hva man vil om slike eksisterende krav til valgbarhet og krav om nye, men faktum er at de eksisterer, og det er ikke noe stort press på å få slike begrensninger i valgbarheten avskaffet.

Det er igjen grunn til å nyansere utvalgets påstand om uomstridte prinsipper.

Utvalget burde ha vurdert hevet valgbarhetsalder og hevet kvalifikasjonsalder for medlemmer av Regjeringen (og nærmeste medarbeidere) som et av flere tiltak for å få bukt med broilerkulturen.

9.2 begrensning i valgbarhet for personer i visse stillinger

Undertegnede beklager at utvalget ønsker å fjerne ytterligere en rest av maktfordelingssystemet i det norske statsstyret. Undertegnede støtter utvalgsmedlem Anundsen i å bevare begrensning i valgbarhet for departementsansatte, diplomatiet og konsulatvesenet.

10 Stortingets «domsmyndighet»

Det er prisverdig at utvalget ønsker å rydde opp i at Stortinget har «domsmyndighet» i spørsmål som angår valg og stemmerett. Stortinget får fortsatt en rolle i å godkjenne valg, men det foreslås innført en klageadgang til dømmende myndighet. Dette støttes.

Stortingets rolle som «domsmyndighet» i spørsmål om stemmerett foreslås avskaffet. Dette er bra, uavhengig av hva man måtte mene om at det snart ikke er noen begrensninger i stemmeretten igjen.

11 stortingsrepresentanter fradømmes verv

Innskriving i Grunnloven av domstolers mulighet til å fradømme stortingsrepresentanter deres plasser i Stortinget synes tynt begrunnet. Dersom det er slik utvalget mener, at det allerede er adgang til det,

men at det kun skal formelt skrives inn i Grunnloven, er dette et spørsmål det bør sees nærmere på, før man eventuelt vedtar å grunnlovsfeste det formelt.

Blant de spørsmål som burde vurderes, er om det er andre rettsinstanser enn Riksretten som skal ha adgang til å fradømme stortingsrepresentanter deres folkevalgte plass.

Inntil slik grundig vurdering er gjennomført støtter undertegnede Anundsen, Hoff, Holmås og Nygreen i at hjemmel for å fradømme stortingsrepresentanter vervet ikke bør eksistere eller innføres.

12 nasjonale folkeavstemninger i Norden

Utvalget hevder (8.3.2):

Av de nordiske landene er det kun Danmark som har regulert nasjonale folkeavstemninger i loven.

Den svenske grunnloven (Regeringsformen, kapittel 8, § 16) lyder:

Folkomröstning om ett vilande grundlagsförslag ska hållas, om det yrkas av minst en tiondel av riksdagens ledamöter och minst en tredjedel av ledamöterna röstar för yrkandet. Ett sådant yrkande ska framställas inom femton dagar från det att riksdagen antog grundlagsförslaget som vilande. Yrkandet ska inte beredas i utskott.

Folkomröstningen ska hållas samtidigt med det val till riksdagen som avses i 14 §. Vid omröstningen får de som har rösträtt vid valet förklara om de godtar det vilande grundlagsförslaget eller inte. Förslaget är förkastat, om de som röstat mot förslaget är fler än de som röstat för förslaget och de som röstat mot till antalet är fler än hälften av dem som har avgett godkända röster vid riksdagsvalet. I annat fall tar riksdagen upp förslaget till slutlig prövning. Lag (2010:1408).

Så den svenske Regeringsformen (en av fire av Sveriges grunnlover) er ikke del av loven? Eventuelt er ikke Sverige et nordisk land? Eller har utvalget her gjort slett arbeide?

13 valgdistrikter

Det er positivt at utvalget legger opp til strenge regler rundt omdefinering av valgdistrikter, da slike endringer kan gi muligheter for uheldig manipulasjon.

14 bruk av begreper

I 22.5.6.1 (side 325) skriver utvalget blant annet:

For å bygge inn garantier mot misbruk bør det også her stilles krav om at Stortinget må avgjøre spørsmålet med to tredjedels flertall.

Bruken av ordet «garantier» er her uheldig. Det er aldri slik at slike ordninger kan garantere mot misbruk. Men det kan redusere risikoen for misbruk.

I kommentar til foreslått § 16-1 (side 357) skriver utvalget:

En slik beslutning medfører at samtlige statsråder som er til stede, kan holdes konstitusjonelt ansvarlig dersom bestemmelsen misbrukes.

Dette er upresist. Det er ikke bare samtlige statsråder, men også samtlige regjeringsmedlemmer, altså inklusive statsminister og utenriksminister, av hvilke ingen bærer tittel av statsråd. Det er heller ikke samtlige regjeringsmedlemmer som er tilstede, nødvendigvis. En grunnlovsdissens (Grl. § 30, tredje ledd) vil kunne fritta fra konstitusjonelt ansvar (men ikke nødvendigvis parlamentarisk).

Utvalget bruker begrepet «helligdag». Utvalget ville kanskje trengt en påminnelse om at 1. og 17. mai ikke er helligdager.

I sitt forslag Grl. § 14 foreslår utvalget å erstatte «beskikke» med «utnevne». Det er beklagelig at utvalget her går til front mot gamle, ærverdige begreper i Grunnloven.

15 avslutning

Undertegnede ber vennligst om at disse betraktninger blir vurdert. Det vises også til vedlegg angående stemmerettsalder.

J.K. Baltzersen/s/
samfunnsdebattant

Vedlegg:

1. innlegg i *Bergens Tidende* 23. april 2018
2. innlegg i *Nettavisen* 4. mai 2018
3. svarreplikk i *Bergens Tidende* 5. mai 2018
4. NRK Ukeslutt 28. april 2018 <https://radio.nrk.no/serie/ukeslutt/sesong/201804/NMAG04001718>
5. NRK Ekko 7. september 2018 <https://radio.nrk.no/serie/ekko/sesong/201809/MDSP25017918>
6. innlegg i *verdidebatt.no* 18. desember 2018
7. innlegg i *verdidebatt.no* 11. januar 2019
8. pressemelding om meningsmåling om stemmerettsalder, januar 2019
9. sak i *Minerva* om meningsmåling om stemmerettsalder, 15. januar 2019
10. innlegg hos *fee.org* om stemmerettsalder 3. mars 2019
11. innlegg i *waghorn.no* 12. juni 2019
12. spørsmål og svar om stemmerettsalder og stemmerett

Stemmerettsalderen bør heves

Disse studentene som er blitt en del av velgermassen, er en eneste stor pressgruppe på statskassen, som de flittig forsyner seg fra.

KREVER TYNGDE: Myndighetsalderen er 18 år. Da får du lov å bestemme over eget liv. Skal du vurdere å bry deg med andres liv, krever det faktisk mer erfaring og tyngde, skriver J.K. Baltzersen. FOTO: SCANPIX

Av **J.K. Baltzersen**

Redaktør og samfunnsdebattant

Publisert 23. april 2018

60 kommentarer

Denne artikkelen er over to år gammel

Debatt

Dette er et debattinnlegg. Innlegget er skrevet av en ekstern bidragsyter, og kvalitetssikret av BTs debattavdeling. Meninger og analyser er skribentens egne.

Våren for 204 år siden kom 112 edsvorne menn sammen i en riksforsamling for å skrive grunnlov. Stemmerettsalderen ble satt til 25. Var du eiendomsbesitter eller embetsmann, var du med. En veldig omfattende stemmerett sett i forhold til datatidens standard.

Stemmeretten ble med tiden utvidet. I 1898 kom allmenn stemmerett for menn, i 1913 for kvinner. I 1920 begynte man å senke stemmerettsalderen, en utvikling som fikk sitt foreløpige slutt punkt i 1978 med 18 år.

ANNONSE

NYE PEUGEOT e-2008 SUV

endelig!

KLAR FOR PRØVEKJØRING
320 KM REKKEVIDDE (WLTP)
ECO LED FRONTLYS

BESTILL PRØVEKJØRING

VG 29.10.2020 DAGBLADET 30.06.2020

Nå ønsker noen på Stortinget å senke denne til 16 år.

Ungdommen som siden 1920 har fått stemmerett, lever på staten gjennom Lånekassen og gratis studier. I hovedsak er det andres penger de nyter godt av og har stemmerett over. Istedenfor å senke stemmerettsalderen, burde den heves.

Med tiden fikk vi en demokratisering. Johan Sverdrup talte så flott om at all makt skulle samles i stortingssalen til samfunnets høyeste og viktigste avgjørelser. Vi ser at utvidelsen av demokrati ikke bare er av det gode. Sverdrups ord om samfunnets høyeste og viktigste avgjørelser ble til parlamentarismen, som innebærer at Stortinget kan avsette regjeringsmedlemmer eller hele kollegiet for hva det måtte være – om så for å ha sokkene på vrangen.

• **Har du meninger? [Send oss en e-post.](#) Følg [BTmeninger](#) på [Facebook](#)!**

Når det ikke er det politiske innholdet som er det avgjørende, men en krangel om hva som er akseptabel debatteknikk, bør vi seriøst vurdere om det hele er gått for langt.

Ordbruk og retorikk er ikke irrelevant. Det er viktig hvordan man opptrer, spesielt når det dreier seg om lettantennelige temaer. Poenget er imidlertid at det legges altfor mye vekt på det i forhold til politisk innhold. I en tid der den politiske enigheten er ekstrem, fremstilles retorikk og politisk egnethet med en oppblåst viktighet.

Mens stemmerettsalderen konsekvent har gått ned, har alderen der man for alvor går ut i yrkeslivet generelt gått opp. Denne utsettelsen av yrkeslivet er i stor grad takket være utdanningsrevolusjonen. Med en slik situasjon er det et vesentlig poeng at

ungdommen i stor grad ikke har bidratt til statskassen, men har et sugerør inn i den. Da burde det være uproblematisk å gjøre det motsatte av å senke stemmerettsalderen.

Planlagt dato for avstemning er frigjøringsdagen 8. mai. Kontroll- og konstitusjonskomiteen har frist til 24. april for å avgi innstilling til forslaget, som ble levert av utvalgte stortingsrepresentanter fra SV og Venstre.

Avvis forslaget om 16 års stemmerettsalder, og gå tilbake til skrivebordet for å forfatte et grunnlovsforslag om å sette stemmerettsalderen opp igjen til 25 til avgjørelse i Stortinget i 2022.

Dette passer fint med at Valglovutvalget skal avgi innstilling innen utgangen av neste år. Valglovutvalget skal se på alle sider av valg gjennomføringen og vurdere endringer i valgordningen. Da kan vi også heve stemmerettsalderen som del av endringer i valgordningen.

En heving til 25 år vil ta unna en god del studenter. Disse studentene som er blitt en del av velgermassen, er en eneste stor pressgruppe på statskassen, som de flittig forsyner seg fra. De har ikke noe særlig livserfaring, og ingen arbeidserfaring å snakke om. La dem få vente med retten til å bestemme over andre og andres midler.

Å heve stemmerettsalderen vil også gi en viktig signaleffekt. Myndighetsalderen er 18 år. Da får du lov å bestemme over eget liv. Skal du vurdere å bry deg med andres liv, krever det faktisk mer erfaring og tyngde.

- **Få politisk redaktør Frøy Gudbrandsens nyhetsbrev hver onsdag ettermiddag.**
[Meld deg på her.](#)

publisert: 23. april 2018 07:00
oppdatert: 30. april 2018 11:00

LES MER OM DETTE TEMAET

Regjeringen prøver igjen stemmerett for 16-åringer

Borghild (102): - Klart jeg skal stemme!

MEST LEST AKKURAT NÅ

Smitte på Kleppstø sykehjem: – Fortvilende situasjon

Korleis klarte ein pandemi som har teke 33 millionar liv nærast å gå i gløymeboka?

– Ikke la deg lure av vaksine-løgnene

Lavvoen på Fløyen er stjålet

Tre trafikkulykker på kort tid – politiet advarer om glatte veier

Avis: Voldsom eksplosjon i Belgia

60 kommentarer

Mine kommentarer

Velkommen til BTs kommentarfelt! Vi setter pris på dine bidrag, så lenge du bruker fullt navn og holder deg til saken. Innleggene blir som regel kontrollert først etter publisering. Les mer om BTs debattregler [her](#).

Si din mening, J.K. Baltzersen!

PUBLISER KOMMENTAR

Populære Siste Første

Kjetil Sandal

for tre år siden

Tror kanskje det var bedre om vi hevet grensen for og bli politiker til 30år og at kravet var at du hadde hatt en fulltidsjobb i minst 5år og at du ikke kan være politiker i mer en maks 8 år. da hadde vi fått en fornuftig flyt av folk med noenlunde jordnære meninger som styrte landet og ikke bare politiske broilere som aldri har jobbet og som ikke forstår at de fleste ikke har en million i årslønn slik alle på stortingene idag har. og alle som har klort seg fast i 12 år på stortinget, er sikret 100% av lønnen sin i pensjon. bukken og havresekken styring....må bort.

Rapporter

↑ 43 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte Kjetil Sandal for tre år siden

Å heve aldersgrensen for valgbarhet i kombinasjon med krav om yrkeserfaring utenom politikken, det kan også være et godt forslag, ja.

↑ 5 ↓ 0 Svar

Terje Johannesen

svarte Kjetil Sandal for tre år siden

Pensjonsreformen for alle andre men ikke for stortingsrepresentanter?

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

Jan-Inge Eikeset

for tre år siden

"Disse studentene som er blitt en del av velgermassen, er en eneste stor pressgruppe på statskassen, som de flittig forsyner seg fra."

Det er vel ganske mange som forsyner seg av statskassen. De 0,1 prosent rikeste i vår land har fått 160 ganger mer i skattelette enn 94 prosent av befolkningen (tall VG har hentet inn).

Vi bør derfor også frata landets rikeste stemmeretten.

Rapporter

↑ 36 ↓ 0 Svar

Andre Lund

svarte Jan-Inge Eikeset for tre år siden

Og hvor mye tilfører bedriftene til "disse rikeste" vårt land? Ta av deg sosialistbrillene og se helheten.

Rapporter

↑ 15 ↓ 0 Svar

Einar Salbu

svarte Andre Lund for tre år siden

Det har jo ingenting å si. Bedrifter har ikke stemmerett uansett.

Rapporter

↑ 5 ↓ 0 Svar

Andre Lund

svarte Einar Salbu for tre år siden

Har det ikke noe og si at noen gidder å skape noe?

Rapporter

↑ 8 ↓ 0 Svar

Lars

svarte Jan-Inge Eikeset for tre år siden

Det blir en ekstremt tøysete fremstilling. De som har fått mest i skattelette betaler fortsatt mest inn i kassen. Landet ville ikke klart seg uten skatteinntektene herfra.

Lars Olsen

Rapporter

↑ 9 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte Einar Salbu for tre år siden

Det er også mennesker som betaler skatt. Ja, mye av den betales formelt gjennom selskaper, men det er mennesker som betaler den.

↑ 2 ↓ 0 Svar

Einar Salbu

svarte Andre Lund for tre år siden

Det var ikke det jeg skrev, var det vel?

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Svar

Kenneth Nesdal

svarte Jan-Inge Eikeset for tre år siden

Kjære J-I Eikeset.

Korrekt språkbruk er alltid viktig i debatter.

Skatt er noe som inndrives, ikke penger man mottar. Jeg har aldri mottatt skatt. Jeg har en normal/lav inntekt, men jeg skjønner ikke argumentet med at noen som tjener vesentlig mer enn meg forsyner seg av statskassen? De bidrar jo med veldig mange flere kroner inn til felleskapet enn det jeg gjør.

At de 0,1% av de rikeste i vårt land har fått 160 ganger mer i skattelette enn 94% av befolkningen er jo ren logikk. Hadde det vært omvendt ville jo ikke gjennomsnittet av den norske befolkning betalt skatt i det hele tatt. Å kutte noen promille i en bedriftseiers formueskatt, og samtidig sagt at den jevne nordmann skulle fått senket skatten med tilsvarende beløp vil jo vært galskap. Da ville velferdssystemet forvitte. Det vil i lengden heller aldri lønne seg for felleskapet å bare gi skattelette til de med lavest inntekt. Effekten av skattelette til de rikeste vil jo forhåpentligvis føre til høyere forbruk og investeringer, noe som igjen gir flere arbeidsplasser.

Hvis vi fratar landets rikeste stemmeretten vil de nok også skifte statsborgerskap. Hvem mener du da skal betale bortfallet av inntekt til statskassen, og tror du de som er igjen gladelig vil stemme over å øke egen skatt med 5-10-15%?

ALLE burde være lykkelig over at vi har noen som tjener mer penger enn oss i dette landet, alternativet ville vært at vi alle måtte betalt mer i skatt, ikke mindre.

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

Einar Salbu

for tre år siden (redigert)

Dette er jo bare tull og vås. Ikke ulikt det som pleier å komme fra reaksjonære og konservative synsere.

Det er ikke slik at alle ungdommer har sugerør i statskassa. Mange av dem begynner i lære og tar fagbrev ganske tidlig..med andre ord, er med på å bidra til statskassa fra ung alder.

Baltzersens argumentasjon er imidlertid helt på jorde. Han setter opp et par kriterium for å få kunne stemme; alder 25, ha arbeidserfaring og bidratt med midler inn i statskassa og må definitivt ikke ha sugerør ned i statskassa. Tenk bare på det siste. Det er mange barnehageeiere, eiere av foretak innen helse og skipsredere som aldri hadde fått stemmerett.

I det hele virker Baltzersens kriterier som tatt ut av løse lufta.

Om kriteriet "voksen nok til å kunne stemme" skal ha noe for seg, burde hver enkelt person gjennomgå en psykologisk test for å avdekke hvor voksen man egentlig er i hode. Jeg tipper mange hadde mistet stemmeretten sin da, kanskje til og med Baltzersen?

Rapporter

↑ 23 ↓ 0 Svar

Asle Olsen

for tre år siden

Hvis man skal følge Baltzersen sin argumentasjon så burde vel ikke pensjonister ha stemmerett heller, da de også ikke bidrar lengre? Eller hva med uføre? Arbeidsledige? Skal ikke mye til for å skjønne at dette er et elendig argument og at det å ta ifra store deler av samfunnet stemmeretten er en dårlig ide.

Når det gjelder modenhet så finnes det flust av ungdom som er mer enn moden nok til å stemme og mange godt voksne som ikke er det. Det er med andre ord ganske vanskelig å "sile ut" de som ikke er klar for å stemme.

Det må selvfølgelig gå en nedre aldersgrense et eller annet sted og diskusjonen om hvor den bør gå er helt grei. Men man må gjøre det basert på andre ting enn hva Baltzersen her gjør. Diskusjonen bør dreie seg om kunnskap. Hvor god kunnskap velgerne fra de forskjellige aldersgrupper har om hva partiene står for. Sammenligner man da de forskjellige aldersgruppene og ser når kunnskapsnivået faller så har man et godt utgangspunkt for å diskutere hvor aldersgrensen bør gå. Jeg vil tro at en slik undersøkelse peker mer i retning av å senke aldersgrensen enn å øke den.

Rapporter

↑ 18 ↓ 0 Svar

Andre Lund

svarte Asle Olsen for tre år siden

Pensjonistene er faktisk årsaken til at du har det så bra i Norge.

Rapporter

↑ 18 ↓ 0 Svar

Pål Niklas Deisz

svarte Asle Olsen for tre år siden

Siden kan man også se på valgdeltagelse..

<https://www.ssb.no/331690/stortingsvalg.valgdeltakelse-etter-kjonn-alder-og-utdanning.prosent>

Jeg heller i retning av kronikkforfatteren, 16-åringer er ikke modne nok til å ta avgjørelser som får konsekvenser for andre, for kun kort tid siden var de snørrunger.

Noen vil mene det i stor utstrekning gjelder studenter, men selvsagt ikke alle.

På den annen side; mange studenter var russ ifjor...

Rapporter

↑ 9 ↓ 0 Svar

Asle Olsen

svarte Andre Lund for tre år siden

Jeg argumenterer ikke for at pensjonistene ikke skal ha stemmerett og er helt enig i at mange av dem absolutt skal ha mye av æren for at vi har det såpass bra i Norge idag. Poenget mitt er at hvis man skal bruke argumenasjonen om at hvis man får noe av staten og ikke bidrar så skal man ikke ha stemmerett, så gjelder det i høyeste grad de gruppene jeg nevner også. Mange av pensjonistene har bidratt masse, men de gjør det ikke lenger (i hvert fall ikke i den forstanden Baltzersen snakker om).

Rapporter

↑ 9 ↓ 0 Svar

Asle Olsen

svarte Pål Niklas Deisz for tre år siden

Pål, hvor mange som stemmer sier lite om hvor moden man er. Er man mer moden som 18-19 åring enn som 20-24 åring? Side 18-19 åringene stemmer oftere? Og hva med de over 80? Bør ikke de heller få stemme, siden færre av dem stemmer enn ungdommen? Hvor mange som stemmer sier ingenting om hverken modenhet eller kunnskapsnivå. Som sagt, man burde heller undersøke kunnskapen til dem som faktisk stemmer og se om det er store variasjoner mellom aldersgruppene.

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

Pål Niklas Deisz

svarte Asle Olsen for tre år siden

Lurer på om det var W. Churchill som så noe i retning av at en fem-minutters samtale med en gjennomsnittsvelger gjør at man lurer på om demokrati er en god idé.

En kunnskaps- eller modenhetstest er kanskje en måte å mene noe om velgermassen, men jeg er redd det fort kan ende med inndragelse/avskilting for mange av oss, uaktet alder/erfaring eller mangel på dette.

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte Asle Olsen for tre år siden

Jeg kan gjerne være med på en diskusjon om andre måter å begrense stemmeretten på enn alder. Her er imidlertid hovedtemaet alder.

En vesentlig forskjell mellom pensjonister og de unge er imidlertid at de unge *i stor grad* (som jeg skriver i innlegget; det gjelder altså ikke universelt) ikke *har* (som jeg også skriver i innlegget) bidratt.

✕ ✎

↑ 2 ↓ 0 Svar

Andre Lund

svarte Asle Olsen for tre år siden

Nei, men de bidratt gjennom et langt liv og vil derfor ha stemmerett. Burde jo være logisk å tenke seg til.

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

Asle Olsen

svarte Andre Lund for tre år siden

Anders, det logiske er å gi alle myndige stemmerett. Skal man avkorte det til dem som bidrar, så er det like logisk å fjerne eldre, uføretrygdete og arbeidsledige som det er å fjerne retten for ungdom.

Rapporter

↑ 3 ↓ 0 Svar

Asle Olsen

svarte J.K. Baltzersen for tre år siden

Og poenget mitt er at skal du se på alder så bør du heller se på hvor mye kunnskap de som stemmer har om politikk, ikke om flertallet er studenter eller ei. Er du ikke enig i at kunnskap burde være et viktigere kriterie å se på enn om de studerer eller ei? Jeg sier selvfølgelig ikke at de uten samme kunnskap skal miste stemmeretten, men at man eventuelt kunne bruke det som en mal for å finne ut om man burde justere aldersgrensen for stemmerett.

Ellers så har det seg sånn at kun ca. 50% av befolkningen tar høyskole og universitetsutdanning. De fleste av disse er også ferdige før fylte 25. Du ønsker med andre ord å frata en gruppe hvor veldig mange faktisk bidrar stemmeretten fordi noen av dem studerer. Når vi attpåtil har behov for folk som studerer så blir det hele enda verre. Du skal ikke ta stemmeretten fra alle offentlig ansatte også? De får jo også bokstavelig talt alle sine penger fra staten...

Et annet paradoks med din løsning er at du altså vil frata en hel gruppe retten til å påvirke deres egen hverdag. Fordi de er studenter burde de ikke få lov til å være med å bestemme hvor mye som brukes på utdanning. Burde vi gjøre det samme med skattebetalere? De som betaler skatt får ikke være med å bestemme hvor mye skatt som skal betales? Og pensjonistene bør ikke få være med å bestemme hva pensjonen bør være?

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

Christian Frederik Henden

svarte Andre Lund for tre år siden

Jeg som alltid trodde at olje oppstod som følge av døde organismer som i dag ligger flere tusen meter under havbunnen, og først Nå finner jeg ut at det er pensjonister som ligger der?!

Nei, seriøst. Pensjonistene er ikke årsaken. De var tilfeldigvis der da amerikanerne kom med teknologien for å lete etter olje i Nordsjøen.

Rapporter

↑ 4 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte Asle Olsen for tre år siden

Både erfaring og bidrag til den offentlige kassen var mine argumenter. Erfaringen (og forsåvidt også kunnskap) er muligens et sterkere argument.

Og jeg kan være med på å diskutere andre løsninger som ikke i like sterk grad skjærer alle over én kam.

Jason Brennan lufter en løsning med epistokrati (styre ved dem med kunnskap) i sin bok **Against Democracy**.

Det er også et problem at grupper forsyner seg av andres penger gjennom den makten de samlet sett har gjennom stemmeseddelen.

Og hvis den lille påvirkning den enkelt har gjennom stemmeseddelen er det eneste man har for å påvirke egen hverdag (jeg vil visstnok frata en hel gruppe retten til å påvirke egen hverdag), har vi et **stort** problem.

✕ ✎

↑ 1 ↓ 0 Svar

Cheebster

svarte J.K. Baltzersen for tre år siden

Dette blir for enkelt Baltzersen!

Du sier hovedtemaet er alder, men din argumentasjon for hvorfor disse unge (med plikt til å skatte, rett til å få barn, PLIKT til å drepe eller bli drept for Norge, Mange av de også er i full eller delvis jobb) skal miste stemmeretten, er at disse har "sugerør" til statskassen. (Det meste er forresten LÅN som blir betalt tilbake, men pytt, la oss ikke henge oss opp i fakta som forkludrer argumentet ditt)

Hvis det er argumentet du legger vekt på, så bør du, som "fornuftig" person over 25, automatisk forstå at da må følgelig også pensjonisters stemmerett diskuteres.

De suger jo bare ut, i tillegg så er de overrepresentert i demensstatistikker, så da er man både en snylter og inkompetent velger? Ikke?

Videre: Alle med uførhet bør miste stemmeretten, i hvert fall hvis de ikke var så heldige å ha en godt lønnet jobb som gjorde at de skattet mer til staten enn det de får tilbake i form av ytelser, pensjon, sykebehandling osv..

I det hele tatt bør man jo vurdere å ta fra kvinner stemmeretten også, de har både høyere sykefravær og blir mer ufør enn menn må vite. Finnes det ikke statistikk på at kvinner som gruppe får mer fra staten enn de betaler inn i skatter?

Nei kjære Baltzersen, dette innlegget ditt er rett og slett trist lesning. Det kan virke som om det er utløst av Listhaugbruduljen. (Sitat fra deg: "Når det ikke er det politiske innholdet som er det avgjørende, men en krangel om hva som er akseptabel debatteknikk, bør vi seriøst vurdere om det hele er gått for langt.")

Jeg er enig med deg i dette, men hva dette berømte utsagnet om at AP heller tenker på rettsikkerheten til terrorister enn sikkerheten til Norge, utført av dame i 40 årene, hvor reaksjonen kom fra et Storting på 25+, har med stemmeretten for de under 25 å gjøre er såpass mystisk for meg at det trenger jeg at du forklarer litt bedre.

Det samme altså med "sugerør" argumentasjonen, for som vist over, er det en overraskende lite gjennomtenkt holdning å ha.

Foreslår at du rykker tilbake til start og forsøker en gang til...

Rapporter

↑ 4 ↓ 0 Svar

Morten Skiftesvik

svarte J.K. Baltzersen for tre år siden

"Det er også et problem at grupper forsyner seg av andres penger gjennom den makten de samlet sett har gjennom stemmeseddelen."

Dette er sant for samtlige som har stemmerett, ikke bare de under 25. Og da er det jo litt merkelig at du utpeker denne gruppen som den største synderen. Hvis det ikke var tilfellet....

"(Jeg vil visstnok frata en hel gruppe retten til å påvirke egen hverdag)"

..... Så har du bommet med hvordan du ordla deg i innlegget ditt. Jeg forstår godt at du stiller deg uenig til å senke stemmerettsalderen til 16 (og er fullstendig enig med at det ikke er en positiv utvikling), men denne motreaksjonen med å heve grensen til 25 ++ er et syvmilssteg i motsatt retning. Særlig i hvordan du bruker argumentet ditt til å bare omfatte de yngre, fordi de ikke bidrar til fellesskapet. Ja den tanken kan du dra videre å si at pensjonister ikke skal få stemme heller. Joda de har bidratt i sitt yrkesaktive liv, men da kan man like så godt argumentere at hvis de vil påvirke tilværelsen til pensjonister var det noe de burde gjort når de selv var yrkesaktiv og faktisk bidro til fellesskapet. Hvis det er for "tidlig" for studenter å ha stemmerett kan det hele vendes om og si at for pensjonistene er det for sent. De hadde muligheten, men ventet for lenge.

Dette er satt på spissen, men jeg må ærlig talt si jeg undres om hvorfor du -bare- vil frata de som må leve lengst med konsekvensene av politiske foretak og avgjørelser i enda mindre grad skal få ha en direkte stemme i det norske demokratiet? Hvorfor er det bare de yngre du vil frata stemmerett?

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

Per Gunnar Hillesøy

for tre år siden

Dette kan virkelig ikke være alvor. Men er det ironi, så trenger forfatteren å øve mer.

Per Gunnar Hillesøy

Rapporter

↑ 15 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte Per Gunnar Hillesøy for tre år siden

At noen ikke tar det alvorlig, bekrefter bare hvor langt forgudelsen av demokratiseringsprosessen er kommet.

↑ 2 ↓ 0 Svar

Cheebster

svarte J.K. Baltzersen for tre år siden

Nei Baltzersen.

Det er derimot en fullt forståelig kommentar som treffer spikeren på hodet.

Hvis du vil vi skal ta deg alvorlig kan du jo faktisk begynne å argumentere for hvorfor ungdom mellom 18-25 ikke skal ha stemmerett utover at de har sugerør til statskassen.

Det argumentet er delvis feil, og uansett så er implikasjonene av det at maaaaaange flere må miste stemmeretten. Med andre ord så er det et SKIKKELIG DÅRLIG ARGUMENT, og ditt særdeles svake debattinnlegg, Herr Baltzersen, synes jeg det ikke er noe rart at folk sliter med å ta alvorlig...

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte Cheebster for tre år siden

Du savner argumentasjon for at folk i aldersgruppen 18-25 ikke skal ha stemmerett. Slik avsluttes innlegget:

Myndighetsalderen er 18 år. Da får du lov å bestemme over eget liv. Skal du vurdere å bry deg med andres liv, krever det faktisk mer erfaring og tyngde.

↑ 1 ↓ 0 Svar

Bernt Fjærestad

for tre år siden

Er helt enig i at dagens stemmerettsalder er for lav. Mener selv at den rette alder burde være 22 år og ikke 25 år.

Synes det er på tide at dette blir debattert, har savnet det lenge.

Rapporter

↑ 15 ↓ 0 Svar

janita solibakke

for tre år siden (redigert)

Forsyner og forsyner fru Blom... Studenter betaler semesteravgift, riktignok ikke spesielt høy, men likevel.. dessuten er minimum 60% av pengene som utbetales et lån, og må tilbakebetales med renter. De øvrige 40% avhenger av at man består alle emner man tar, og belønner måloppnåelse.

Dessuten er det mange som tar fagbrev lenge før fylte 25.

Å heve stemmeretten til 25 år er bare tull!

Rapporter

↑ 10 ↓ 0 Svar

Runar Slethei

svarte janita solibakke for tre år siden

Semesteravgiften går til studentsamskipnaden (på vestlandet "Sammen", tidligere SiB) som for å drifte gratis/billige velferdsgoder, og studielån tilbys av staten for at man lettere skal kunne dekke private utgifter man har i det daglige, når man ikke kan ha fulltidjobb og ikke har spart penger/har foreldre som kan dekke utgiftene.

Man må også betale en del bøker og utstyr selv, men selve utdannelsen er gratis for elever/studenter, og dekkes av staten.

Studenter/elever "forsyner" seg ikke av statskassen, men de tilbys gratis utdanning som arbeiderbevegelsen og venstresiden gjennom forrige århundrede kjempet for å få innført som et grunnleggende tilbud for alle nordmenn. Det er en stor belastning for statskassen, men den synes jeg vi skal ta med glede, for gratis og tilgjengelig utdanning for alle er ett av de viktigste sosialpolitiske virkemidlene man har for å unngå ulikheter, diskriminering og fattigdom, samt for å sikre kompetansen som er nødvendig for at staten Norge skal kunne fungere.

Haakon Lund Tofte

for tre år siden

Godt forslag.

Man bør også heve sperregrensen.

Haakon Lund Tofte.

Rapporter

↑ 9 ↓ 0 Svar

helgerolf

svarte Haakon Lund Tofte for tre år siden

- da er man jo sikret at vårt såkalte mangfoldige opplyste demokrati forfaller til et engere utvalg av partier som er i den generelle konsensus og valget står mellom sort/hvit, rød/blå, eller annen tullete og falsk dualisme .
- Elendig forslag, Haakon.
- .
- Rolf-helge Thorsen

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Svar

E Mil 87

for tre år siden

Heve til 25 for unngå en stemme base? Dette er innsnevring av demokratisk frihet og baklengs. Det å putte alle i alder 18 til 25 i en bås drypper av ignoranse.

Er flere personer innenfor denne aldersgruppen som bidrar i arbeidslivet og sitter med rikelig med livserfaringer, et eksempel er våre soldater og veteraner, skal ikke de få stemme?

Rapporter

↑ 8 ↓ 0 Svar

Pål Niklas Deisz

svarte E Mil 87 for tre år siden

Bra forslag!

Myndighetsalder 18 år, vernepliktig fra 19, stemmerett fra 25, med mindre du faktisk har blødd (tjenestegjort) for fellesskapet, da får du stemmerett fra fylte 21, eller når du har to års tjeneste bak deg.

Vi går for den.

Hurra for deltagelse og "yte, så nytte"!

Rapporter

↑ 5 ↓ 0 Svar

Alf Helge Greaker

for tre år siden

Redaktør? Av kva...? Samfunnsdebattant er heilt meiningslaus titulering.

Rapporter

↑ 7 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte Alf Helge Greaker for tre år siden

Dette er en forkortet utgave debattredaksjonen i Bergens Tidende har utarbeidet. Dette er det jeg sendte inn:

forfatter og samfunnsdebattant og redaktør av antologien/debattboken *Grunnlov og frihet: uttødder eller erkløfiender?*

↑ 1 ↓ 0 Svar

Arnt Thyve

for tre år siden

Når en ser på alt det fjaset ungdomspartiene driver med er det mer fristende å heve stemmerettsalderen enn å senke den...

Rapporter

↑ 6 ↓ 0 Svar

Asle Olsen

svarte Arnt Thyve for tre år siden

Hvilket "fjas" er det du sikter til? Ønsket om kutt i sykepenger?

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

Terje Erling Karme

for tre år siden

Bedre forslag: Man burde miste stemmeretten når man blir 50. Å ta smarte valg krever at man er godt oppdatert, og nostalgiske gamlinger er ikke gode til å henge med i tiden. Bare å se på hvilken aldersgruppe som er mest skeptisk til utvikling, ny teknologi og ny kunnskap.

Rapporter

↑ 5 ↓ 0 Svar

Svein-Martin Stenseth

for tre år siden

Ja! Kva om vi kuttar i andre enden også? Dei over 70 bør vel ikkje få sitte å bestemme over ei framtida når dei snart skal dø uansett. (Dette er forresten ironisk)

Rapporter

↑ 5 ↓ 0 Svar

Morten Skiftesvik

for tre år siden

Hvis du først er i gang med å begrense stemmeretten, hvorfor ikke ta den fra den eldre garde? Joda de har bidratt med sitt, men de i varierende grad får ikke se langtidskonsekvensene av de politiske avgjørelsene de tar. Med andre ord, la de som skal leve med konsekvensene ta avgjørelsene.

Tviler skribenten vil si seg enig her. Er ikke så gøy når man selv står på skafottet for et eller annet, mye lettere å pålegge begrensninger på andre enn seg selv.

Rapporter

↑ 4 ↓ 0 Svar

Chebster

for tre år siden (redigert)

Ja, La en bønnsj egoistiske gamlinger få bestemme enda mer over samfunnet.

Som vi ser rundt oss hver dag, så har jo styring av gamlinger med penger vært kjempevellykket! (Ok, hvis vi ser bort ifra at de har satt igang den 6. masseutryddelsen på kloden, men pytt, vi i vesten har nå en heidundrende fest mens det varer...)

For å sikre stø kurs og at de unge ikke på noen måte gjør opprør mot det bestående i all dets fortreffelighet, så skal man altså fjerne stemmeretten til nærmere 10% mer av befolkningen? Kjempeidè!

Dette fordi disse personene i snitt tar mer ut av statskassen enn det de putter inn? Wow...

Så her skal man altså frattas stemmen fordi man utdanner seg er vel det argumentet koker ned til. Innlegget ditt kjære Baltzersen viser jo dessverre at alder (vurdert fra kransen på hodet, beklager hvis dette er en revolusjonerende idè fra en under 25) ikke nødvendigvis fører til at man blir mer fornuftig...

Folk som er gamle nok til å betale skatt, få unger, være i fengsel, og ikke minst, dø i kriger for Norge skal altså ikke få være med å bestemme

Bestemte...

Eller vil Baltzersen øke aldersgrense for disse tingene også kanskje?

Skal vi innføre flertallsvalg i enmannskretser, dette herlige systemet man har i USA og Storbritannia mens vi er igang? Da har man jo sikret at de rike forblir rike mens vi venter på

at den 6. masseutryddelsen inkluderer menneskene på kloden.

Herlig Balterzen.

Rapporter

↑ 4 ↓ 0 Svar

Eilertsen.

for tre år siden

Problemet i Norge er at vi har alt for mange partier. Når la oss si høyre vinner så får de ikke gjennom de tingene de har lovet fordi alle de andre partiene setter seg på bakbeina.

5 partier hadde holdt, og for all del kvitt dere med miljø partiet ellers så har vi snart ikke flere arbeidsplasser.

Rapporter

↑ 4 ↓ 0 Svar

Andre Lund

for tre år siden

Helt enig!

Rapporter

↑ 3 ↓ 0 Svar

Svein Olav Langåker

for tre år siden

Artikkelforfatteren ser ut til å glatt oversjå at ein av dei eidssvorne eidsvollsmennene var 17 år då han signerte grunnlova. Elles har eg forstått det slik at artikkelforfatteren er sterk tilhengar av monarkiet. Eg håpar han difor har lyst til å høyra på kongen:

<https://framtida.no/2014/01/13/hojr-pa-kongen-la-unge-fa-paverka>

Og viss han for ein gongs skuld ikkje skulle vera samd med kongen, så håpar eg salige Frank Aarebrot kan få han betre tankar:

<https://framtida.no/2011/08/21/aarebrot-om-eldre-veljarar-ekle-egoistiske-bandittar>

Det er ikkje barn og studentar som er den største utgiftsposten for statskassen.

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

helgerolf

for tre år siden (redigert)

- Skjønner at kronikken skal sette forslag om senket stemmerettsalder i perspektiv, men forfatteren går for langt i sin betraktning med forslaget til 25 år aldersgrense for stemmerett. Og gode argumenter er fremført i debatten om at det kanskje er gretne eldre folk som burde fratas retten til å stemme, som lappen for bil når synet svikter ...

- Studerende flest er tvunget til å ta opp studielån. De lever ikke av staten, men må beregne tilbakebetaling, med renter, over mange år. Noe som gjør dem mer ansvarlig og bundet av økonomiske forpliktelser enn de som "ungdom" kanskje har godt av...

- Enig i at 16 år kan være i yngste laget for stemmerett, men 18 fungerer vel bra ?

Ellers fint å se så mye engasjement og gode innlegg her i debatten.

Rolf-helge Thorsen

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

Takst A

JohnLA

for tre år siden (redigert)

"Dette går ikke vår vei, da får vi heller endre på spillereglene!"

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

J.K. Baltzersen

svarte JohnLA for tre år siden

Hvis spillereglene gjør at grupper kan forsyne seg grovt fra andres lommer, synes du det er greit? Javel.

↑ 1 ↓ 0 Svar

Morten Skiftesvik

svarte J.K. Baltzersen for tre år siden (redigert)

"Forsyne seg grovt"

Hæ? For å bruke noen tall her...

Totale budsjettet for høyere utdanning (de tallene jeg fant - <https://www.student.no/statsbudsjett/sb18-hoyere-utdanning/>) var ca. 34 mrd NOK. Det høres jo noe høyt ut, helt til man sammenligner det med en annen gruppe, pensjonister. Eller retttere sagt, alderspensjon. Forslaget for statsbudsjettet 2018 (<https://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2018/Statsbudsjettet-fra-A-til-A/Alderspensjon/>) er 223 mrd NOK.

For ikke å nevne at å bruke penger på utdanning for de kommende generasjonene er en investering i fremtiden. Så denne påstanden om at aldersgruppen 18-25 "forsyner seg grovt" er på det beste misvisende. På det verste er det nærmest en løgn.

Hvilket får meg til å lure: Er målet ditt egentlig å redusere utgangspunktet for stemmer for de du er politisk uenig med, kamuflert ved å, ja, påstå denne aldersgruppen er snyltere på fellesskapets verdier? Eller "de er ikke modne nok til å fatte gode avgjørelser"? På toppen av det hele er forslaget ditt totalt historieløst.

Å ville hindre at stemmerettsalderen senkes til 16 er en ting. Det du foreslår er noe -HELT- annet.

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

hhvindenens

for tre år siden (redigert)

JEG ER UNDER 25 OG JEG HAR NOE I MOT DETTE!

For å motbevise det innsender og flere kommentarer sier skal jeg først og fremst heve meg over alle påstandene som ikke har ett grep av fakta, videre utdebattere dere på den måten innsender mener at jeg ikke klarer! Bring it on alle "voksne", så skal vi fort se hvem som er best egnet til å stemme!

Jeg kaller dere voksne, for uansett myndighetsalder ønsker dere å frata meg følelsetittelen som "voksen" når dere her viser meg samme tillit som ett til ett barn.

Først og fremst er vi barna "på!". En hver vet at med årene forsvinner energien (hos de fleste). Mens mange vokse leser eller hører om en sak på nyhetene sitter mange av oss barna å søker, scroller og googler, og får de samme nyhetene fra FLERE kilder. I tillegg gjør vi dette kjappere og mer effektivt enn de aller fleste voksne.

Før jeg i det hele tatt var ferdig å lese dette innlegget hadde jeg alt funnet frem statistikker som viser at de sentrale og venstrevendte partiene har størst oppslutning blant de unge mellom alderen 18-21 år og alderen 22-29 år. Har Baltzersen i det heletatt vurdert de politiske konsekvensene for forslaget sitt? Han nevner det ihvertfall ikke i det gjennomtenkte «voksne» innlegget sitt... Faktisk har han ikke vist til noen som helst form for vurdering eller konsekvens med forslaget sitt... Burde en person som viser at han ikke har evnen til å vurdere og reflektere ha stemmerett...?

Baltzersen sier at vi barna er for opptatt av debatteknikk, og ikke opptatt av det politiske innholdet som er avgjørende. Jeg vil gjerne minne Baltzersen om at det er ingen barn som står på TV å debatterer fremfor det norske folk, men voksne.

Som barn klarer jeg nesten ikke se en hel slik debatt fordi det er nettopp DE VOKSNE som IKKE klarer å debattere, men heller står på hver sin side å sier at de andre tar feil, for å så komme med argumenter som enten er vinklet eller faktaløse...

Handler ikke en debatt nettopp om å finne ut hva som er riktig? Handler det ikke om å komme med argumenter og fakta som skal gi en logisk konklusjon for hvilket alternativer som er riktig / optimale i en sak? Vel, som ung sitter jeg med mobilen, nettbrettet eller datamaskinen, og før en politiker er ferdig med argumentet sitt (som er pakket inn i tørrpreik og politisk korrekthet), så sitter jeg der med statistikker og fakta og VET hvem som har rett. Hvor irriterende tror du ikke det er å høre en politiker straight out lyge på TV, for å så si noe

sånn som «jeg hadde ikke de oppdaterte tallene akkurat da»?!

Hvorfor er det slik at vi i 2018 må ha egne faktasjekker på hva politikerne sier på TV?

Det er mange grunner («fake news» er så klart en av dem), men hovedsakelig fordi måten dere voksne debatterer på gjør det mulig for en politiker å lyge på TV, og fordi de som sitter hjemme og hører på tar alt for mye for god fisk. Fremfor å for eksempel: CTRL+T -> [google.com](https://www.google.com) -> «power price europe»-> Enter. DONE. (eksempelvis viser jeg til diskusjon om EU og ACER hvor politikere gir påstander om strømpriser i Europa, på TV).

Vi unge er også flinkere på å se forskjell på pålitelige nettsider, og ikke-pålitelige. Vi har gjennom mer enn 10 år på skole lært å se forskjell på disse sidene fordi en lærer kan stryke oppgaven din dersom opplysningene kommer fra upålitelige nettsteder som viser seg å være feil!

Jeg vil videre minne Baltzersen om åpningsdebatten på NRK under sist valgkamp, hvor Knut ikke klarer å svare JA eller NEI på ett spørsmål som kommer fra debattleder, fordi han skal holde forhandlingskanaler åpen med begge sider (Støre/Erna).

Noen kaller det å være lur. Jeg mener heller noen burde opprette en FINN annonse under "gis bort" for Knut sinn ryggmarg. For hvordan kan velgerne til Knut vite hva de stemmer på, hva de er enige med, når ikke en gang Knut vet det selv, før valget er OVER?!

Jeg er 22 år, jeg ser den logiske bristen, men jeg mener ikke av den grunn at alle over 22 år burde miste stemmeretten...

Videre sier Baltzersen at det fortsatt er viktig å tenke på hvordan man opptre, men at det ikke må bli så viktig at din personlige mening i saken ikke kommer frem.

Vel, Baltzersen, les dette en gang til du... Helt til du ser ironien. Kanskje det tar litt tid for en "gammel kar" som deg, men du kommer der nok...

Videre i innlegget ditt angriper du studentene.

Dette var jammen en hard nøtt å argumentere mot, fordi du i løpet av dette avsnittet glemmer bort dine ikke-eksisterende argumenter, blant tørrpreik.

Studentene er visst bare en eneste stor pressgruppe for statskassen, sier Baltzersen.

Du ligger det veldig åpent for tolkning, noe som gjør det vanskelig å angripe det du sier fordi du ikke klarer å argumentere for det du mener (wow, poeng til barna), men slik jeg forstår det mener du at studenter stemmer etter hvor mye penger og goder de får ut fra statskassen...? Hva gjør du da Baltzersen? Stemmer ikke du også ut i fra nettopp samme grunn? Dersom jeg lager ett parti som ønsker å gi mer bevilgning til skole, studier og unge, men mindre bevilgning til de eldre, hva faen tror du de unge/eldre stemmer på da?!

LATTERLIG elendig av deg, Baltzersen!

Det eneste argumentet du her kommer med er at studentene ikke har livserfaring eller arbeidserfaring... Men hva har de da, Baltzersen? De har gått 13 år med skole, og skal jammen ta 3-7 år til. Hva får deg til å tro at du vet bedre hva som trengs for studenter og opplæringsystemet enn dem? Hvorfor skal ikke de som kjenner på smerten kunne gi uttrykk for hvor det gjør vondt og hva som letter på smerten? Om det er ett økonomi eller opplæringsspørsmål så er det nettopp denne gruppen mennesker som opplever det hver dag. De kan gi ett ganske mye mer nøyaktig inntrykk enn en tilfeldig eldre person som har jobbet i 20 år...

Og så vil jeg igjen minne om dette som har med fakta og opplysninger å gjøre...

35,4 % av personer i aldersgruppen 19-24 år tok høyere utdanning i 2017... Hva med de andre 64,5 % da? Du tror at det å komme med ett enkelt argument mot en minoritet av en minoritet er det som skal til å gjøre denne grunnlovsendringen? Hvilket land er det egentlig du tror du bor i?!

Nei, nå til slutt vil jeg heller tørre å påstå at det hele heller burde gå motsatt vei. For det er alt for mange eldre som ikke klarer å ta inn over seg den ekstreme informasjonsflyten som eksisterer i 2018. Teknologien utvilker seg og endrer samfunnet i en eksponentiell fart.

Jeg er sikker på at det er mange her som har hørt sine besteforeldre si noe sånn som «Jeg stemmer AP, for det har jeg alltid gjort». Hvordan kan enn argumentere for at det er bedre enn å ta avgjørelsen basert på hvilke goder enn får tilbake?

Baltzersen har gjennom sitt innlegg kommet med mange meninger, men lite argumentasjon, refleksjon og vurderinger. Når enn ikke er i stand til å argumentere for det enn sier er det en logisk konklusjon å tenke seg til at enn tar feil, men det gjør ikke Baltzersen, han poster innlegget likevel. Det er nettopp SLIKE personer som ikke burde ha stemmerett.

Helt til slutt; Jeg kan tenke meg at mange er fyrt opp av det jeg skriver. Jeg vil bare poengtere at jeg ikke er uenig i at det eksisterer ett problem, men jeg er totalt uenig løsningen som her blir presantert og i at en voksen kan skrive ett slik argumentasjonsløst innlegg som er pakket inn i Norsk historie og vinklende ord om en minoritet av en hel aldersgruppe, for å så tro at det er nok til å få igjennom en grunnlovsendring og ta i fra oss alle retten til å stemme!

Jeg har betalt skatt siden jeg var 17 år. Jeg har betalt tilbake 100% av studielånet mitt. Jeg har gjort en fabelaktig førstegangstjeneste i Hæren og ikke minst er jeg bare 22 år. I dag er jeg i fast jobb og lever ett liv på lik linje med mange andre over 25 år. Argumentar da! Hvorfor skal ikke JEG ha stemmerett???

<https://www.ssb.no/valg/nokkeltall>

<https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utuvh>

<http://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/energy-prices-2017>

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

Haakon Lund Tofte

svarte hhvindenenes for tre år siden

Mange bokstaver må jeg få si.

Men bare sånn for ordens skyld.

Du mener altså at den nedre stemmegrensen burde være 16 år , og at det bør være en øvre stemmegrense ?.

Forøvrig så vil jeg ikke kalle deg et barn , heller ungdom.

Og jeg er rimelig sikker på at flertallet av voksne er fullt oppegående hva gjelder scrolling og googling.

Og ser på nyheter fra stadig flere forskjellige media.

Haakon Lund Tofte.

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

Arnt Nilsen

for tre år siden (redigert)

Å senke alderen til 16 mens man ikke er myndig før 18 er bare tull.

En 16 år gammel ungdom er ikke normalt sett ferdig utviklet i kropp og sjel.

Mitt motforslag er:

Nå må våre folkevalgte heller lære å oppføre seg som de skal og la være å lyve til oss om hva de lover å gjøre, bare så lenge vi gir dem vår stemme.

Gjør jobben dere er satt til så får vi en bedre hverdag alle sammen.

Da først vil folket stemme og være mer fulltallig interessert.

Rapporter

↑ 2 ↓ 0 Svar

Kristina Reinertsen

for tre år siden

Enig!!!

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Svar

Joakim Tjøstheim

for tre år siden

Baltzersens artikkel er ikke annet enn en oppvisning i talekunst. Han forsøker å overbevise sine meningsmotstandere om godene ved at vi hever aldersgrensen for å stemme, ved å vise til fenomener som ikke har rot i virkeligheten. Jeg er student på fjerde året. Jeg har hatt sommerjobb siden jeg var 17 år. I fjor fikk jeg min første helårsstilling, som jeg sitter i ennå. Utover den har jeg to vikariat med varighet til høsten. Tre aktive arbeidskontrakter, altså, for å få endene til å møtes. I tillegg er jeg fulltidsstudent. Baltzersen mener ikke bare at jeg ikke har noen arbeidserfaring å vise til, men også at jeg nyter av pengene i statskassen. Hvor mye nyter jeg av pengene som kommer inn på kontoen, når jeg knapt har råd til å bytte ut buksene som har gått opp i sømmene, med det jeg har å rutte med? En vanlig uke arbeider jeg bare med studier mellom 50 og 55 timer. «Lønnen» jeg får, er litt over 3 000 norske kroner (resten er lån jeg med tiden må betale tilbake). Jeg forsyner meg ikke flittig av statskassen. Jeg har ikke hatt sommerferie siden 2012 fordi jeg har brukt somrene på å arbeide og tjene nødvendige penger. Å kalle studenter nytere er ren ignoranse.

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Svar

John Walter Eriksen

for tre år siden (redigert)

Tull, hvorfor kan man kalle våre valg «frie valg» ?

Det er garantert flere over 25 år som «stemmer uten plan» som for de under 25 år

Det er garantert flere over 25 år som «stemmer uten plan» som for de under 25 år.

Hvordan kan man i det hele tatt si at noen stemmer feil?

Debattformene på stortinget er kommet ut av balanse ser det ut til.

Når stortinget endrer lovene for å utestenge en valgt person fra Nobel-komiteen, er det på tide å tenke på valglovene. Å være valgbar til landets bestemmende forsamling bør ikke hindre noen i å ha eller få ande norske tillitsverv. Om man ikke bør ha politikere i en komite fordi komiteen skal være upolitisk... da bør ikke noen politikere velges inn der!

Det er sikkert mange eksempler som gjør diskusjoner mer personlig enn saklig også.

Preidentskapet kunne styrt disse tingene om ikke forsamlingen klarer det alene.

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Svar

Trond Helge Skogland

for tre år siden (redigert)

Måtte ut å se på kalenderen. Nei, det var ikke 1. april likevel. Men for å holde oss til noe annet som har relasjon til forslaget, så har vi enda et problem knyttet til velgermassen. Og det er alle de som ikke har peiling på politikk og ikke vet hva partiene står for, men som stemmer på parti ut fra utseende, klær og talemåter til personene som står på valglistene. Hva skal man gjøre med dette problemet, Baltzeren? Burde ikke alle stemmeberettigede ha tatt en politisk test før valgene, og de som ikke besto testen skulle ikke ha fått lov til å stemme? Da hadde vi sluppet all denne velgerbingoen ved valgene. Var ikke dette en god ide? Og så var det de ungdommene som hadde arvet mye penger og som ikke forsyner seg av statskassen. Disse burde vel få lov til å stemme selv om de var under 25 år?

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Svar

Andreas Zieritz

for tre år siden

I vanlige nettfora ville jeg sagt at dette innlegget er fra et troll, og de skal du ikke mate.

Men for å ta det litt kjapt.

Hvis du vil at ungdommen skal bry seg over fremtiden, må du gi dem et legal middel for å delta. Hvis du ikke gjør det, finner de på andre midler. Personlig synes jeg at alle her i landet burde ha stemmerett, fra de blir født. I de første årene burde kanskje foreldre ivareta deres interesser, dvs. at de får ekstra stemme ved valg - men fra 16 års alderen i hvert fall burde alle kunne utøve sin rett som statsborger.

Med den argumentasjonen som kom opp i innlegget her kan du nemlig frata alle som ikke er yrkesaktiv stemmeretten, dvs. for eksempel også pensjonister eller arbeidsledige. De bidrar nemlig heller ikke med inntekter til staten lenger. Og motargumentet at de allerede har bidratt til statskassen, kjører jeg ikke. Poenget er at de ikke bidrar nå lenger.

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Svar

Stemmerett

J.K. Baltzersen:

Hev stemmeretten til 25 år

- Spørsmålet er om erfaringene til de unge er tilstrekkelig for å rettferdiggjøre stemmerett, og det er de altså ikke.
Foto: Vegard Wivestad Grøtt (NTB scanpix)

ANNONSE

Livet er langt mer enn politikk, og det bør folk lære i ung alder.

Del

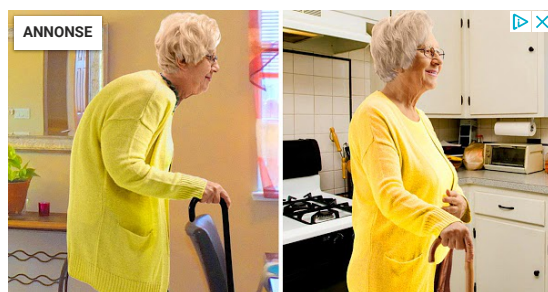
04.05.18 15:40

Na. Friske meninger
Tips meg

J.K. Baltzersen er forfatter, samfunnsdebattant og redaktør av antologien/debattboken «Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?»

Jeg var i NRK Ukeslutt lørdag 28. april for å forsvare hevet stemmerettsalder til 25 år og det Gina Barstad fra Hordaland SV kalte et gufs fra fortiden. Man kan undres hva som er verst, et gufs fra fortiden eller eventyrfortellinger om at alt som er av nyere dato, automatisk er bedre utelukkende fordi det er av nyere dato. La oss ta et annet eksempel fra vårt politiske system: går vi tilstrekkelig langt tilbake i tid, møtte stortingsrepresentanter kun i kortere perioder og måtte ha annen beskjeftigelse ellers, mens vi idag har broilere, som knapt har hatt annen jobb enn i politikken. Skulle vi sagt at alle forslag til konstitusjonelle tiltak for å rette opp dette broilerproblemet, var gufs fra fortiden?

ANNONSE

Bestemo ryggsmå

Bestemor fi
med et enke

Omtrent 48 prosent av befolkningen over 15 år mottar enten uføretrygd, alderspensjon eller lønn som ansatt i offentlig sektor. I tillegg kommer skoleelever, studenter og leverandører og konsulenter til offentlig sektor. Noen vil kalle dette et demokratisk problem. Det er uansett et strukturelt problem som kan ha konstitusjonelle løsninger.

Les mer

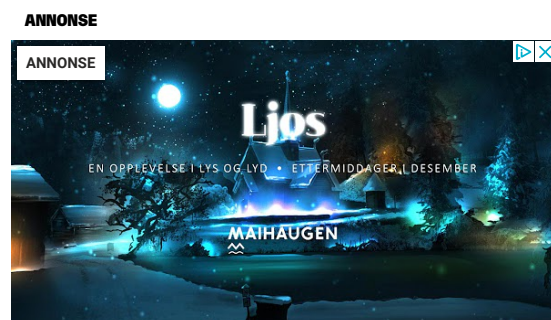
Regjeringen vil opprettholde 19 valgdistrikter

Spørsmålet om det er greit at nettoskattemottagere har et slikt grep på nettoskattebetalere, er et viktig prinsipielt spørsmål. Dette er ikke et spørsmål om at noen stemmer feil, slik Gina Barstad synes å tro. Det er også snakk om politikere som ikke tør å ta grep mot «generøse» ordninger fordi de er redde for reaksjoner fra dem

som mottar midler fra statskassen. Det finnes det amerikanerne kaller «limousine liberals», rikfolk som støtter sosialdemokratisk politikk, og jeg foreslår ikke å inndra disses stemmerett på grunnlag av at de er ideologisk ukorrekte. Forøvrig er det ofte den offisielle venstresiden som er motstander av USAs krigføring, en krigføring som har ført til store tap av liv og eiendom, og som gir massive utgifter fra statskassen, en ødeleggende og kostnadskrevenende aktivitet som den offisielle høyresiden ofte støtter.

Når vi ser på stemmerettsalder, må vi se stort på aldersgruppene. Andelen som tar det vi idag kaller «videregående skole», er historisk høy. I 2017 var andelen av personer i aldersgruppen 16-18 i slik skole 92,3 prosent. Ungdommen kommer altså rett fra skolebenken inn i rollen som velger. Andelen studenter i aldersgruppen 19-24 var i 2017 35,4 prosent. Ja, mange har deltidsjobb ved siden av, men dette kompenserer neppe for kostnaden for en gjennomsnittlig studieplass. Og ja, det er mange som ikke er studenter, men disse har stort sett allikevel ganske kort erfaring med bidrag til statskassen, noe som generelt skiller dem fra pensjonister.

Når vi sorterer på alder og dermed ser stort på det, er det altså slik at de lavere aldersgrupper har et lavt *akkumulert* bidrag til statskassen sett i forhold til hva de tar og har tatt ut. Dette taler for å heve aldersgrensen som et ledd i å gå bort fra staten som en fordelingspolitisk maskin.

Besøk Maihaugen i desember og opplev v og Impul

Gode opple
Opplev LJO

 Maihaug

Den korte livserfaringen og lave modenheten gjelder også for de unge ikke-studenter. Når vi ser stort på det, er alder for inntreden i yrkeslivet i gjennomsnitt gått opp. Det gjør noe med erfaringen ens

sett i forhold til hvilken bakgrunn og egnethet man bør ha som velger.

- Den historiske tendens mot stadig lavere stemmerettsalder bør snus, mener J.K. Baltzersen. *Foto: Moment Studio*

Det er mulig at lav stemmerettsalder vil ha en psykologisk effekt i å bygge politisk engasjement i tidlig alder. Politikken har imidlertid fått en altfor stor plass i samfunnet. Hvis hevet stemmerettsalder kan få effekten at det politiske engasjementet reduseres, kan dette til og med være sunt. Livet er langt mer enn politikk, og det bør folk lære i ung alder; de bør i det minste lære at den bør ha mindre plass i samfunnet enn idag. Politikere og byråkrater bør ha mindre påvirkning på folks liv, hjem og næring; påvirkning på eget liv skal først og fremst være utenom politikken. Da kan hevet stemmerettsalder være en positiv bidragsfaktor til ungdommens reduserte engasjement, og dermed sunne holdning til politikk, som en bonus.

Jeg har fått flere tilbakemeldinger på mitt utspill, og endel av disse er støtte til mitt forslag. Jeg arrangerte en uformell Twitter-avstemning (ja, jeg vet at dette ikke er det samme som en metodisk korrekt meningsmåling) i forkant av publiseringen av mitt innlegg i *Bergens Tidende*, og 25 av 52 stemmer ble gitt til (uspesifisert) hevet stemmerettsalder. Rett før stortingsvalget i 2013 ga Oskar Aanmoen, som da nettopp hadde fått stemmerett, uttrykk for i *Aftenpostens* debattspalter at grensen aldri burde vært satt ned. «Det [heve stemmerettsalderen] har jeg tenkt på lenge [at burde gjøres]», har jeg også fått høre. Blant tilbakemeldingene er at ungdommen er altfor lettpåvirkelig, og at det er fascinerende hvordan infantiliseringen i samfunnet går sin gang samtidig som det er krav om å sette ned stemmerettsalderen ytterligere. Kan vi ane at slike synspunkter jeg nå målbærer, er noe som folk har brent inne med?

ANNONSE

ANNONSE

Desember p

Gode opplevelse
utstilling Impuls

 Maihaugen

Noen har påpekt at skulle yrkeserfaring være et krav for å ha stemmerett, skulle mange politikere ikke hatt stemmerett. Vi kan gjerne også diskutere tiltak for å få bukt med broilerproblemet (blant flere viktige spørsmål), men det er en annen debatt enn den om stemmerettsalder.

Ja, de unge har erfaringer, og dem kan de bruke som grunnlag for å påvirke. Spørsmålet er om erfaringene er tilstrekkelig for å rettferdiggjøre stemmerett, og det er de altså ikke. Når det gjelder andel i makten over lovene som gjelder for mindreårige, finnes det mange lover som gjelder for de mindreårige. I England er den kriminelle lavalder ti år. Vi kan da vitterlig ikke sette stemmerettsalderen nesten ned til ti år på grunn av dette. Det vil alltid være ulike aldersgrenser. Det kan ikke være slik at stemmerettsalderen skal være den laveste av dem alle. Og deltagelse i styret over andre bør ha en høyere nedre aldersgrense enn myndighetsalderen, ikke slik som den i praksis er idag, for

endel velgere noen måneder lavere enn myndighetsalderen (man får stemmerett i det året man oppnår stemmerettsalderen).

Den historiske tendens mot stadig lavere stemmerettsalder bør snus.

Stram inn ved å heve stemmerettsalderen og send signalet om at statsmakt ikke er lek!

Les mer

Direkte forkastelig å slå politisk mynt på en slik sak

REKLAME

10 kupp du gjør hos Christiania Glasmagasin

[Stemmerett](#)

[Stortinget](#)

[Politikk](#)

Nettavisen ønsker en åpen og levende debatt.
Her kan du enkelt bidra med din mening.

[Skriv ditt leserbrev her](#)

Eurosport tar selvkritikk etter Ingebrigtsen-uttalelser

Frp-ere foreslår obligatorisk vaksine

SIKRE DEG LAVE VOLVO-PRISER OG 0,99% RENTE NÅ!

Vi inkluderer nå Easee ladeboks (verdi kr 11 990,-) til de 25 første som bestiller utvalgte plug-in hybrider.

VELKOMMEN TIL FRYDENBØ

Det må være en grense for å styre andre

Det er ikke hvorvidt man har gjort seg fortjent til stemmerett, som er mitt poeng, men at folk stemmer seg til andres penger.

ERFARING: Hvor går grensen for å stemme om livserfaring er irrelevant, spør J.K. Baltzersen, redaktør av «Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?» FOTO: SCANPIX (ARKIV)

Av **J.K. Baltzersen**

Redaktør og samfunnsdebattant

Publisert 5. mai 2018

6 kommentarer

Denne artikkelen er over to år gammel

Debatt

Dette er et debattinnlegg. Innlegget er skrevet av en ekstern bidragsyter, og kvalitetssikret av BTs debattavdeling. Meninger og analyser er skribentens egne.

I BT 25. april reiser Gina Barstad fra Hordaland SV seg ikke bare til motstand mot mitt [utspill om hevet stemmerettsalder](#) til 25, men til å [senke den ytterligere](#), til 16 år. Rebecca Linn Storevik følger opp 2. mai med [forslag om en øvre stemmerettsalder](#).

Barstad anfører at unge har erfaring, tilsynelatende tilstrekkelig erfaring for en stemme i de kollektive avgjørelser. Men når det kommer til stykket, er visstnok ikke denne erfaringen relevant likevel, for ifølge Barstad får vi stemmerett fordi «vi er medlem av et samfunn og fordi vi skal ha medbestemmelse over de lovene vi kan dømmes under».

ANNONSE

Den kriminelle lavalder er 15 år (i England er den 10 år), skattekortgrensen 13 år. Er stemmerett ved 16 år kanskje bare et neste skritt? Hvor skal grensen gå hvis livserfaring er irrelevant?

LES OGSÅ

«Innfør maksalder for stemmerett»

LES OGSÅ

«Stemmerettsalderen bør ikke heves, men senkes»

Storevik mener mange eldres erfaring er utdatert. Feil! Det er åpenbart at de eldre sitter på mye kunnskap og erfaring som benyttes for lite i dagens samfunn, ikke for mye – selv med endringene som kommer fremover.

At stemmeretten dreier seg om å bestemme over andre, synes irrelevant for Barstad. Forskjellen på myndighet på egne vegne og myndighet i kollektivet over andre var jo et av mine poenger.

Storevik hopper bukk over at jeg omtalte det man har bidratt med til statskassen, og dermed over at studentene og de unge skiller seg fra pensjonister ved akkumulert bidrag. Har hun også glemt gratis studier? Det er et rart regnestykke som får skatteinngang fra studenters deltidsjobber til å betale for Lånekassen og gratis studier.

Det er heller ikke samfunnsnytte – eller at man «har gjort seg fortjent» – som er mitt poeng, men at folk stemmer seg til andres penger.

For en enkelt velger har stemmeretten lite å si. Sannsynligheten for at ens stemme skal gjøre noe utslag, er tilnærmet null. Men samlet resultat har selvsagt betydning.

Da er det viktig at de som avgir stemme, har erfaring, modenhet og kunnskap. Og ikke et utilbørlig insentiv til å forsyne seg.

publisert: 5. mai 2018 07:00
oppdatert: 14. mai 2018 12:20

Lånekassen Grunnloven

LES MER OM DETTE TEMAET

Stemmerettsalderen bør heves

«Stemmerettsalderen bør ikke heves, men senkes»

«Innfør maksalder for stemmerett»

Hvis de unge fikk bestemme

BT ANBEFALER

Babyen hadde blåmerker på brystkassen. Da slo helsesøsteren alarm.

Hvordan gikk det med «Jakob»?

LES SAKEN

MEST LEST AKKURAT NÅ

Smitte på Kleppstø sykehjem: – Fortvilende situasjon

Korleis klarte ein pandemi som har teke 33 millionar liv nærast å gå i gløymeboka?

– Ikke la deg lure av vaksine-løgnene

– Dette er en Peugeot 404, 1965-modell. Bilen er et smykke, en toppmodell med soltak og skinnseter.

Lavvoen på Fløyen er stjålet

Tre trafikkulykker på kort tid – politiet advarer om glatte veier

 [6 kommentarer](#)

LOGG INN FOR Å KOMMENTERE

Populære Siste [Første](#)

Geir Stadheim Totland

for tre år siden

«Et utilbørlig intensiv til å forsyne seg», jeg undrer meg over om du har vurdert den eldrebølgen vi er å vei inn i med store pensjonsutgifter, helseutgifter, lovlige krav til sykehjemsplass, krav til gamlehjemsplasser, og videre, og hva dette da vil komme til å medføre av fremtidige utgifter.

Der er lagt opp en rekke lovmessige krav den enkelte har personlig mot den norske stat, både på kommunalt og statlig nivå. Allerede i dag er dette underfinansiert fra staten til kommunene. Og de neste årene frem til ca 2060 vil alle disse løftene ikke være bærekraftig sett under ett, år for år.

Vi er helt i starten av den kommende eldrebølgen, den vil vare inntil ca 2060 da forventes den å være over - det blir tøffe tider over hele Europa inkludert Norge.

Denne gruppen definert som eldrebølgen vil i mange år være så stor at gruppen med yrkesaktive som da skal betale regningen for alle oss eldre og våre krav og rettigheter vil slite. Det er enkelt sagt ikke bærekraft i alle våre krav og rettigheter i årene som kommer.

De unge kommer til å betale for dette, og de er i undertall i demokratiske prosesser og vil derfor sannsynligvis tape der hver gang en sak om at de eldres krav og rettigheter må reduseres er til politisk vurdering,

Jeg er helt enig med deg i at de eldre besitter masse visdom og klokskap, hva om vi da er rederlig nok til å bruke den visdommen til å erkjenne at alle lovnader, løfter og krav politikerne har gitt oss opp igjennom årene ikke er bærekraftig - og så sier vi at for fellesskapets beste godtar vi at disse ikke er personlige krav etter lov, men etter stat og kommunes mulighet til å økonomisk innfri dem.

Da bruker vi vår erfaring og visdom rederlig ovenfor de neste generasjonene i Norge.

Rapporter

↑ 3 ↓ 0 Logg inn for å svare

J.K. Baltzersen

svarte Geir Stadheim Totland for tre år siden

Dette forslaget baserer seg på en kombinasjon av akkumulert bidrag til statskassen og modenhets- og erfaringsnivå for en aldersgruppe sett grovt under ett.

Jeg går litt mer i dybden her: <https://www.nettavisen.no/meninger/friskemeninger/hev-stemmeretten-til-25-ar/3423482318.html>

Når det er sagt, tror ikke jeg at dette forslaget er et trylleformular som vil løse alle våre problemer, herunder problemene med den såkalte velferdsstaten.

Pensjonsutbetalinger er avhengig av løpende innbetaling til statskassen. Oljefondet vil fort gå tomt. Dette er en form for pyramidespill, som er avhengig av at det stadig kommer nytt inn i bunnen. Og ja, dette vil bli et stort problem fremover. Utilbørlige/perverse incentiver har vi flere av.

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Logg inn for å svare

Jo Øiongen

for tre år siden

Er en gammel nok til at staten velvillig gir deg våpen for å reise til utlandet for å drepe folk så er en gammel nok til å stemme.

Så ja takk, hev aldersgrensen for å stemme til 25 år, og gjør det samme med muligheten for å reise på utenlandsoperasjoner. I dag er det jo sånn at bare du er 18år så synes staten det er greit at du drar på speidertur med NATO og skyter i filler noen muslimer, mens det er veldig farlig og skadelig for deg å kjøpe spirt.

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Logg inn for å svare

J.K. Baltzersen

svarte Jo Øiongen for tre år siden

Nå til dags er ikke verneplikten like reell som den var da stemmerettsalderen ble senket til 18 i 1978.

Jeg er gjerne med på en diskusjon om både verneplikt som sådan og vernepliktsalderen -- og forøvrig aldersgrense for militær deltagelse.

Vestlig militærintervensjon i Midtøsten og Nord-Afrika er forresten en katastrofe.

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Logg inn for å svare

Pål Niklas Deisz

svarte Jo Øiøngen for tre år siden

Tror kanskje du har et noe fortegnet bilde av hva norske soldater gjør på i utlandet.

Rapporter

↑ 1 ↓ 0 Logg inn for å svare

Gunnar Hauge

for tre år siden (redigert)

Dette er en tåpelig diskusjon Baltzersen har startet. I alle fall er utgangspunktet helt feil. Ikke bland penger og økonomi inn i debatten. Spørsmålet må vere, når er ein moden nok til å få stemmerett, og kun dette. Og det vil det aldri vere noe objektivt svar på, for individer har ulik modenhet. Så 18 år eller 20 år er vel fortsatt spørsmålet. Å diskutere noko anna er berre vås.

Rapporter

↑ 0 ↓ 0 Logg inn for å svare

BT ANBEFALER

Babyen hadde blåmerker på brystkassen. Da slo helsesøsteren alarm.

28. april 2018

28.04.2018 · 1 t

Programinformasjon

Tidspunkter

Frode Berg sier han er norsk agent.

Du skal ikke si at du er på oppdrag for etterretningstjenesten, mener tidligere agent Paul Smith. Han dro på avlyttingsoppdrag inn i Russland og fikk klar beskjed om at han ikke kunne regne med å få hjelp hvis det gikk galt

- Hev stemmerettsalderen til 25 år, foreslår debattant.
- Gufs fra fortida, svarer tidligere stortingsrepresentant som satt på stortinget som 23-åring.

Nord-Korea og Sør-Kora erklærer slutt på koreakrigen.

- Håper jeg snart får gå på ski for et forent Korea, sier Sør-Koreas store skihåp, norske Magnus Bøe.

Ukeslutt

kommer til å savne seg selv denne gangen..?

Petter Northug må vise bedre folkeskikk når han er tilbake på på landslaget, mener skiforbundet.

Men har han egentlig så dårlig folkeskikk? Vi spurte ekspert og pappa Northug...

- Religiøse symboler egner seg ikke i dagens samfunn, sier ordfører som foreslår å endre Kristiansands kommunevåpen når byen blir del av en storkommune.

- en skam at det overhode er et diskusjonstema, svarer en som har tatovert kommunevåpenet på overarmen.

Lørdagskveld med Pia Skevik

Mer informasjon

Tilgjengelig fra: 28. april 2018 kl. 12:30

Tilgjengelig til: 28. april 2028 kl. 13:30

Produksjonsår: 2018

Lengde: 1 t

Medvirkende

Gjest: Carl I. Hagen

Gjest: Gina Barstad

Gjest: J.K. Baltzersen

Gjest: Jan Guillou

Gjest: John Northug

Gjest: Johnny Greibesland

Gjest: Magnus Kim Bøe

Gjest: Paul Smith

Gjest: Tom-Arild Eidsaa

Gjest: Tove Welle Haugland

Produsent: Daniel Eriksen

Produsent: Eli Kyrkjebø

Programleder: Gry Elisabeth Veiby

7. september 2018

07.09.2018 · 1 t 57 min

Programinformasjon

Tidspunkter

Internasjonale undersøkelser viser at færre og færre unge synes det er "essensielt" å bo i et demokrati. I dag tar Ekko ungdommen på ordet og spør: hva om vi hever stemmerettsalderen - for eksempel til tjuedefem år?

Husker du den dagen for ti år siden da tusenvis av ansatte mistet jobben over natta og kom gående ut på gata med hver sin pappeske med eiendelene sine i? Lehman Brothers-konkursen utløste den verste finanskrisen på nesten hundre år. Hvor kommer neste finansielle knockout fra?

Apropos jubileer: i disse dager fyller Google 20 år, og vår reporter tar en uformell kaffeprat med Googles norgessjef Jan Grønbech. Ikke minst for å høre hvordan han har opplevd utviklingen av Internett fra 90-tallets spede start og fram til i dag.

I Abels Tårn undres det i dag om så mangt: både hvorfor Israel rommer så mange veganere og hvilket forhold maur har til innvandring. Blant annet.

Ekko

Lørdagskveld med Pia Skevik

Mer informasjon

Tilgjengelig fra: 7. september 2018 kl. 09:03

Tilgjengelig til: 8. september 2028 kl. 04:00

Produksjonsår: 2018

Lengde: 1 t 57 min

Medvirkende

Gjest: Anders Todal Jenssen

Gjest: J.K. Baltzersen

Gjest: Terje Erikstad

Gjest: Ingunn Andersen

Gjest: Jan Grønbech

Gjest: Øystein Dørum

Medvirkende: Hanne Eggen Røislien

Medvirkende: Hans Herlof Grelland

Medvirkende: Julie Sørli Paus-Knudsen

Medvirkende: Jean Christine Cena

Medvirkende: Lise Borchgrevink

Omtalt: Alan Greenspan

Produsent: Eirik Sivertsen

Programleder: Martin Jahr

Programleder: Torkild Jemterud

Hjelp

Opphavsrett NRK © 2020

Nettsjef: Hildegunn Soldal

Radiosjef: Cathinka Rondan

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Lørdagskveld med Pia Skevik

J.K. Baltzersen
debattbokredaktør
28

Stemmerett for 6-åringer?

Professor ved Cambridge foreslår stemmerett for seksåringer. Hvorfor ikke la ukvalifisert stemmerett gå helt ut i den absolutte absurditet?

Publisert: 18. des 2018

Professor David Runciman ved Cambridge University [har nylig foreslått](#) å senke stemmerettsalderen for briter til seks år.

Runciman tar utgangspunkt i skepsisen mot demokrati, som han beskriver som motstand mot tre grupper som man ikke kunne la styre. Man kunne ikke la de fattige styre. Man kunne ikke la de uopplyste styre. Og man kunne ikke la de unge styre.

Ifølge Runciman var denne motstanden bakgrunnen for at man innførte representativt demokrati istedenfor direkte demokrati. Med representativt demokrati har ikke de uopplyste valgt uopplyste representanter, de fattige valgt fattige representanter eller de unge valgt unge representanter, anfører professor Runciman. Representantene har vært velutdannede og velstående og hatt forholdsvis høy alder, sier han videre. Utvidelsen av stemmeretten har ikke endret på dette, fortsetter Cambridge-professoren i argumentasjonen.

Videre er velgermassen blitt mer som representantene. Folket har fått mer utdanning. Folket er blitt mer velstående. Velgermassen er blitt eldre.

Virkelig fattige er i mindretall nå til dags i vestlige demokratier, i motsetning til slik det beskrives i antikkens demokratikritikk. I de vestlige demokratier er det samsvar mellom velgermassen og representantene på dette punktet, ifølge Runciman. Antikkens demokratikritikkelement angående de fattige er altså ikke lenger relevant. Det kan nok være riktig i ren bokstavelig forstand, men den kan fortsatt ha relevans i form av parallelle anvendelser av denne kritikken. Politikken er et

redskap for omfordeling mellom ulike inntekts- og formuesgrupper, og vi har mange som får sitt levebrød gjennom lønn eller annen utdeling fra statskassen.

De lavt utdannede har flertall i velgermassen, men velger representanter som er velutdannet. De kan imidlertid velge å velge sine egne, for de er i flertall.

De unge har imidlertid ikke denne muligheten, for de er underrepresentert i velgermassen som følge av at stemmerettsalderen er såpass høy som 18, argumenterer professor Runciman.

Professoren mener det ikke er noen grunn til å frykte at de unge vil velge unge, for erfaring tilsier at den antikke demokratikritikkens fryktede grupper ikke velger sine egne.

At disse gruppene ikke velger sine egne, stemmer nok i hovedsak når det gjelder ren grupperepresentasjon. Men politikken kan også påvirkes av hvem som utgjør velgermassen, selvom det ikke påvirker den demografiske sammensetningen av akkurat representantene. Dessuten har forsøk med stemmerett til 16- og 17-åringer i Norge **vist at** yngre representanter velges.

Den amerikanske jusprofessor og sovjetavhopper Ilya Somin **har påpekt** at mye av argumentasjonen mot å senke stemmerettsalderen også kan brukes mot stemmerett til flere personer over den gjeldende stemmerettsalder.

Problemet er at mye av argumentasjonen går ut på erfaring, kunnskap og modenhet, karaktertrekk som utenfor aldersgrensedebatten ikke er akseptert grunnlag for stemmerett, for den rådende stemmerettsideologi er at stemmeretten er absolutt, ikke basert på slike kriterier som nettopp erfaring, kunnskap og modenhet.

I et slikt intellektuelt miljø er klamringen til at myndighetsalder og stemmerettsalder bør være lik kanskje det sterkeste kortet tilhengerne av å bevare dagens stemmerettsalder har. Så snart stemmerettsalderen mister koblingen sin til myndighetsalderen, forsvinner et anker. Og erfaring, kunnskap og modenhet står svakt alene akkurat på grunn av den svake aksepten for dette som begrunnelse for stemmerett generelt.

Men la oss se på motstanden mot å senke stemmerettsalderen. Er ikke denne nettopp i stor grad basert på at den manglende erfaring, kunnskap og modenhet som det er en tendens til at man har mer (altså mangel) av jo yngre man er? Mange er motstandere av å senke stemmerettsalderen til 16. Motstanden øker ytterligere når det er snakk om videre senkning av stemmerettsalderen.

Denne motstanden viser at erfaring, kunnskap og modenhet er relevant, og slike karaktertrekk er noe vi burde begynne å snakke mye mer om når det gjelder stemmegivning.

Det vil være absurd å senke stemmerettsalderen til seks år. Men kanskje er det det som skal til for at vi skal forstå at vi allerede for lengst har gått for langt? Kanskje det er dette som skal til for at vi skal skjønne at vi på nytt bør stille krav?

Eller vi kan forstå det med én gang og **sette stemmerettsalderen opp** til 25.

*J.K. Baltzersen er forfatter, samfunnsdebattant og redaktør av antologien/debattboken **Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?**.*

3 liker

Lik

Følg

Del

Bli med i debatten!

J.K. Baltzersen
debattbokredaktør
28

La seksåringene stemme

La seksåringer stemme! Hva kan gå galt?

Publisert: 11. jan 2019

Siden 1814 har vi stadig utvidet stemmeretten. De siste 60 årene har det i all hovedsak dreiet seg om alder. Vi har satt stemmerettsalderen ned, aldri opp.

Vi krever av 18-åringer at de skal demonstrere visse kunnskaper og ferdigheter ved teori- og praksisprøve for å få førerkort for bil. For å få stemme er det tilstrekkelig bare å bli 18, og noen av dem får til og med stemme noen måneder før de blir 18. Burde vi forvente at man har et visst nivå på sine kunnskaper, erfaring og modenhet? Nei! Det er kun alder som teller uansett.

Når hverken kunnskap, erfaring eller modenhet teller for dem som er fylt 18 år, hvorfor skal det telle i spørsmålet om hva stemmerettsalderen skal være?

Det foreligger et [grunnlovsforslag](#) om å sette stemmerettsalderen ned fra 18 til 16 år. Det er fjerde gangen på rad at det i en stortingsperiode skal behandles et grunnlovsforslag om å senke stemmerettsalderen til 16. Østerrike ga [stemmerett](#) til 16- og 17-åringer for litt over ti år siden. Malta fulgte i Østerrikes fotspor i 2018. Og nå skal Norge følge videre i disse sporene? I hvertfall hvis [SVs](#), [Venstres](#) og [MDGs](#) partiprogrammer skal følges?

Men hvorfor stanse der? Avdøde professor [Frank Aarebrot](#) ønsket stemmerett helt [ned til 14 år](#) – og [12 år ved lokalvalg](#). Nylig [foreslo](#) Cambridge-professor [David Runciman](#) å [senke stemmerettsalderen](#) til seks år. Hvorfor ikke? Kunnskap, erfaring, modenhet og selvstendighet, hva har det å si? Jeg er, ergo får jeg stemme!

Vi har jo [fått høre](#) i løpet av de seneste tolv måneder at Stortinget/norsk politikk er en barnehage. Stortinget kom tilbake fra sin møt pause ihøst med en fin oppstart med et landsstyremøte i KrF, der Hareide varslet sideskifte for sitt parti. I rundt fire uker var KrFs veivalg tema i Dagsnytt 18 nesten hver eneste dag, og på selve

landsmøtedagen var det eneste tema. Det var neppe underdekning i andre medier heller.

Det passet vel fint for et folk som elsker såpeopera som *Dallas*, *Dynastiet*, *Falcon Crest* og *Hotel Cæsar* og realityshow av ymse slag, at det var et slikt drama av en flott blanding av såpeopera og realityshow i flere uker til ende med krangling om hvem som har [den rette retorikken](#) – istedenfor å diskutere politikk som betyr noe?

Budsjettforhandlingene mellom regjeringspartiene og KrF kunne knapt endt med noen bedre illustrasjon av hvor små forskjellene er i norsk politikk, enn at det var taxfreekvote og netthandelskvote som ble slått opp som de «store» sakene.

Norsk politikk har tydelige barnehavetrekk. Så hvorfor ikke la barna stemme?

Modenhet, erfaring og lignende har ingenting å si for stemmerett. Det må være nok å være født for å delta med ens lille stemme i å bestemme over andre. Dessuten er jo Norge verdens beste land å bo i – med en gudegitt utømmelig kilde under vår kontinentalsokkel til at alt går bra. Hva kan gå galt?

Gi seksåringene stemmerett!

J.K. Baltzersen er forfatter, samfunnsdebattant og redaktør av antologien/debattboken [Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?](#).

2 liker

Bli med i debatten!

Du kan svare på innlegget ved å skrive et selvstendig debattinnlegg. Vårt Lands debattredaksjon vurderer alle innsendte tekster opp mot Verdidebatts retningslinjer.

Vennlig hilsen [Berit Aalborg](#), politisk redaktør [Vårt Land](#)

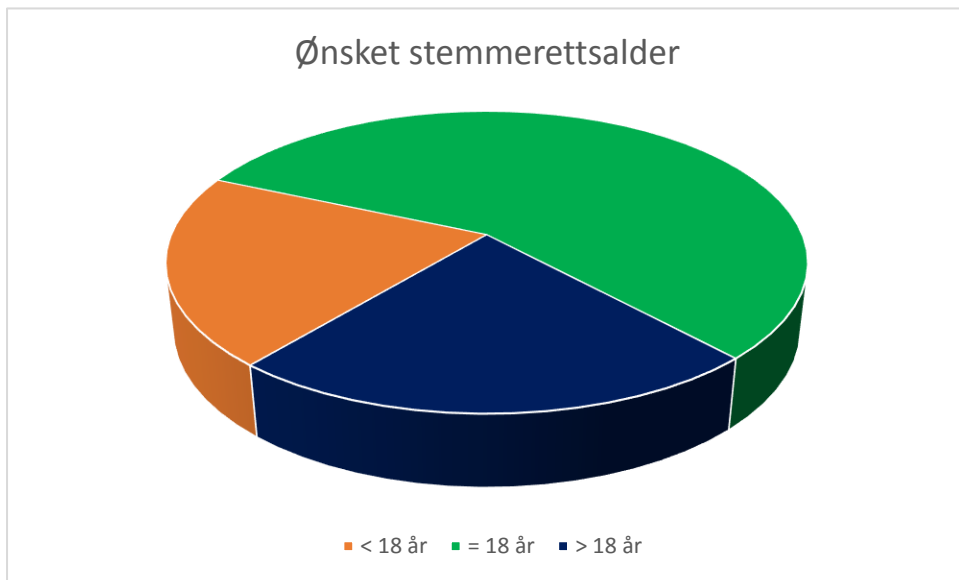
vårtland

Skriv innlegg

1 av 4: stemmerettsalderen er allerede for lav

Nær hver fjerde nordmann mener at stemmerettsalderen allerede er for lav. Dette viser en meningsmåling gjennomført av Respons Analyse for J.K. Baltzersen, samfunnsdebattant og redaktør av debattboken **Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?**.

Stortinget har planlagt å behandle et grunnlovsforslag om å sette stemmerettsalderen ned til 16 år nå i januar. Frist for avgivelse av innstilling er 15. januar, og foreløpig behandling i Stortinget er satt til 29. januar. Det er i den forbindelse interessant å vite hva folk mener om stemmerettsalderen.

I en undersøkelse gjennomført av Respons Analyse på oppdrag for samfunnsdebattant J.K. Baltzersen sier **23 %** at de mener stemmerettsalderen bør være høyere enn dagens stemmerettsalder. Deltagerne i undersøkelsen ble spurt hva de ville satt stemmerettsalderen (minstealder for stemmerett) til dersom de helt fritt kunne sette den.

Dersom høyere stemmerettsalder var et parti, ville det vært større enn alle stortingspartier unntatt Ap og Høyre.

Undersøkelsen viser at 20 % ønsker en lavere stemmerettsalderen enn 18, mens 56 % ønsker en grense på 18, slik den er idag. 80 % er dermed ikke tilhengere av en enda lavere stemmerettsalder.

Oppslutningen om høyere stemmerettsalder er noe høyere enn oppslutningen om lavere stemmerettsalder.

Undersøkelsen viser at det er en betydelig støtte til en hevet stemmerettsalder, i minst like stor grad som for en senket stemmerettsalder. Skal oppslutning ha betydning for om forslag vurderes og diskuteres, viser undersøkelsen at hevet stemmerettsalder bør tas med i vurderingen fremover.

Debatten må handle om hevet stemmerettsalder i tillegg til status quo og senket stemmerettsalder. Undersøkelsen underbygger dette.

Meningsmålingen er tatt opp via nettskjema i perioden 2.-10.1.2019, og utvalget er landsrepresentativt. (Se neste side for litt om partifordeling, aldersgrupper, utdanning og kommentarer fra dr. Johannes Bergh ved Institutt for samfunnsforskning.)

Undersøkelsen er gjennomført av Respons Analyse på oppdrag for J.K. Baltzersen.

J.K. Baltzersen er forfatter, samfunnsdebattant og redaktør av debattboken/antologien **Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?**. Han kom i april 2018 med et utspill om å heve stemmerettsalderen til 25 år. Han har vært politisk aktiv og har blant annet sittet i landsstyret i Norges Konservative Studenterforbund (nåværende offisielt navn: Høyres Studenter). Han er sivilingeniør av utdanning.

Kontakt J.K. Baltzersen: +47 922 55 409; media@grlfrihet.no

Partifordeling

I partifordelingen ser vi at velgerne hos Senterpartiet, SV og Rødt (også Venstre og MDG, men her er antallet respondenter så lavt at det er stor usikkerhet) i større grad støtter en lavere stemmerettsalder enn høyere – sett i forhold til dagens stemmerettsalder. Ap har noenlunde lik fordeling mellom lavere og høyere (15-16 %), mens Ap også er det stortingspartiet med flest velgere til støtte for status quo, 70 %. SV, som har lavere stemmerettsalder som kampsak, er det stortingsparti i undersøkelsen som har høyest oppslutning om lavere stemmerettsalder: 48 % (såvidt høyere enn for status quo, og eneste stortingsparti med lavere oppslutning om status quo enn for lavere stemmerettsalder). Høyre og Frp har minst oppslutning om lavere stemmerettsalder: 12 %. Frp har høyest oppslutning om høyere stemmerettsalder: 44 % (Høyre: 29 %).

Aldersgrupper

I aldersgruppedelingen er det 65 år og eldre som gir minst støtte til lavere stemmerettsalder: 7 %. Høyest støtte finner vi i aldersgruppen 16-24 år: 37 %. Allikevel finner vi at aldersgruppene som støtter høyere stemmerettsalder er begge disse ytterpunkter (16-24 år + 65 år og eldre): 27 %.

Utdannelse

Høyest oppslutning om lavere stemmerettsalder: 1-3 år med universitet/høyskole: 26 % (mot 17-19 % for de to andre gruppene).

Høyest oppslutning om høyere stemmerettsalder: ikke universitet/høyskole (lavere utdanning): 30 % (mot 20-21 % for de to andre gruppene).

Høyest oppslutning om dagens stemmerettsalder: 4 år eller mer universitet/høyskole: 61 % (mot 53 % for de to andre gruppene).

Kommentarer fra Johannes Bergh, Institutt for samfunnsforskning

Forsker ved Institutt for samfunnsforskning dr. Johannes Bergh, som har jobbet mye med prøveprosjekter med stemmerett for 16-åringer og dermed kjenner godt til tidligere undersøkelser, sier han ikke kjenner til at det har vært spurt om hevet stemmerettsalder i undersøkelser tidligere. Bergh sier at tidligere undersøkelser har vist at støtte til senket stemmerettsalder (16 år) har ligget rundt en fjerdedel av befolkningen, og dermed er ikke den foreliggende målingen i veldig stor grad avvikende på det punktet. I tidligere undersøkelser er det 16- og 17-åringer i forsøkskommuner som har skilt seg ut som de som støtter senket stemmerettsalder, ifølge Bergh. Bergh er ikke overrasket over den store støtten til en høyere stemmerettsalder, da argumentene mot å senke stemmerettsalderen til 16 like gjerne kan brukes mot at 18- og 19-åringer burde hatt stemmerett, men sier samtidig at det er greit å få en slik støtte dokumentert gjennom en meningsmåling.

NYHET

1 av 4 vil heve aldersgrensen for stemmerett

Stortinget skal denne måneden behandle et grunnlovsforslag om å sette stemmerettsalderen ned til 16 år.

BILDE: STORTINGET

Flere vil heve aldersgrensen for stemmerett enn senke den til 16 år, viser en fersk meningsmåling utført av Respons Analyse.

Ingebjørg Sofie Larsen

Publisert: 15.01.2019 - 16:15

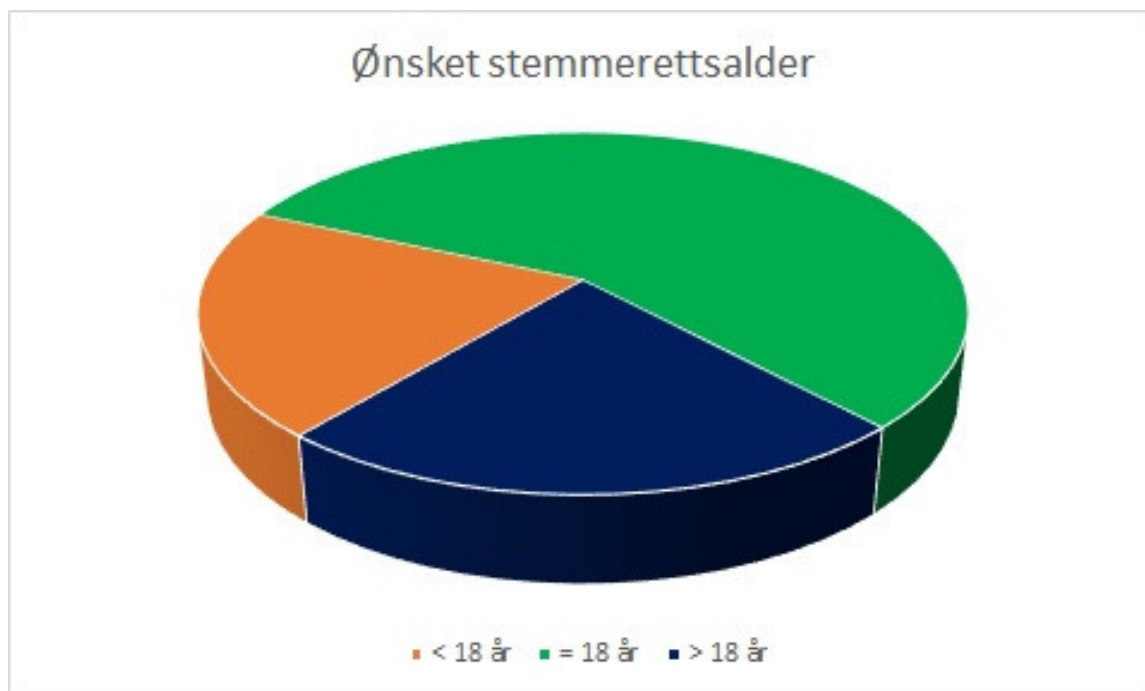
Oppdatert: 15.01.2019 - 18:33

Stortinget skal denne måneden behandle et grunnlovsforslag om å sette stemmerettsalderen ned til 16 år.

Forslaget, som er fremmet av stortingsrepresentanter fra SV og Venstre, skal etter planen behandles i Stortinget 29. januar.

I forbindelse med forslaget har Minerva fått forelagt en meningsmåling hvor et representativt utvalg blitt spurt *hva* de ville satt stemmerettsalderen til dersom de helt fritt kunne sette aldersgrensen.

Resultatene av meningsmålingen, som er utført av Respons Analyse, viser at kun 20 prosent ønsker en lavere stemmerettsalderen enn 18 år. Som man kan lese av diagrammet, ønsker 56 prosent en grense på 18 år, altså slik den er i dag, mens 23 prosent vil heve stemmerettsalderen fra i dag:

Vil heve stemmerettsalderen

Spørreundersøkelsen er initiert av samfunnsdebattant og forfatter J.K. Baltzersen, som selv har tatt til orde for å heve stemmerettsalderen til 25 år.

I et utspill i Bergens Tidende argumenterer Baltzersen for at mens stemmerettsalderen konsekvent har gått ned, har alderen der man for alvor går ut i yrkeslivet generelt gått opp.

– Myndighetsalderen er 18 år. Da får du lov å bestemme over eget liv. Skal du vurdere å bry deg med andres liv, krever det faktisk mer erfaring og tyngde, skriver han i innlegget.

Baltzersen utdyper til Minerva at han med denne undersøkelsen ville kartlegge hvor stor støtten er for hevet stemmerettsalder i befolkningen.

Han har har delvis folkefinansiert undersøkelsen, og har i samarbeid med Respons Analyse sikret tilstrekkelig nøytralitet ved at respondentene fritt kunne sette ønsket stemmerettsalder.

Partifordeling

- Høyre og Frp er ifølge målingen de to partiene som har minst oppslutning om lavere stemmerettsalder, begge med 12 prosent.
- Frp har høyest oppslutning om høyere stemmerettsalder med 44 prosent, mot

Valgforsker ikke overrasket

Valgforsker Johannes Bergh har jobbet med prøveprosjekter med stemmerett for 16-åringer i norske kommuner.

– I tidligere undersøkelser er det 16- og 17-åringer i forsøkskommuner som har skilt seg ut som de som støtter senket stemmerettsalder, kommenterer Bergh.

Støtten til å senke stemmerettsalder til 16 år har ligget på rundt en fjerdedel av befolkningen.

– Målingen er dermed ikke i veldig stor grad avvikende på det punktet.

Valgforskeren kjenner ikke til at det har vært spurt om hevet stemmerettsalder i undersøkelser tidligere, men er ikke overrasket over den store støtten til en høyere stemmerettsalder.

Argumentene mot å senke stemmerettsalderen til 16 år kan like gjerne brukes mot at 18- og 19-åringer burde hatt stemmerett, utdyper han til Minerva:

– Man har mindre kunnskap om politikk enn voksne velgere – mindre modenhet og evne til å forstå sammenhengen i politiske spørsmål. Dessuten er man mer tilbøyelig til å skifte standpunkt. Alt dette er egenskaper som henger sammen med alder, sier Bergh.

Valgforskeren understreker imidlertid at selv om folk oppgir et svar når de blir spurt i en slik undersøkelse, er ikke stemmerettsalder noe som engasjerer de fleste av oss.

– For eksempel ble stemmerettsalderen senket fra 20 til 18 år i 1978. I 1977 viste meningsmålinger at bare en fjerdedel av befolkningen ønsket at den skulle senkes den gangen. Men få har protestert i ettertid.

Rotevatn: – Ikke nytt

Venstres Sveinung Rotevatn, som har vært med på å fremme grunnlovsforslaget, sier det ikke er nytt at motstanden mot stemmerettsutvidelser er stor.

– Det var tilfelle da arbeidere fikk stemmerett, da kvinner fikk stemmerett og da man senket stemmerettsalderen til 18 år, påpeker han.

Rotevatn mener argumentene mot å la 16-åringene stemme, likevel er svake.

– Vi snakker om borgere som betaler skatt, som er strafferettslig tilregnelige, som kan kjøre i trafikken og som har fullført all obligatorisk utdanning.

Rotevatn viser også til empirisk erfaring:

– Vi har gjennomført to prøveprosjekter med stemmerett for 16-åringer, som viser at 16- og 17-åringer stemmer om lag på samme måten som resten av befolkningen når det gjelder partivalg.

Men mest interessant er det at flere av disse benytter seg av stemmeretten, enn hva som gjelder 18- og 19-åringer, understreker han:

– 16- og 17-åringer bor som regel hjemme, går som regel på skole, og har en stabil livssituasjon. Det taler for at de bruker stemmeretten. I motsetning til 18- og 19-åringer, som gjerne er nye i en ny by, og opplever store endringer i livet sitt.

Viktigst av alt mener Rotevatn det er at folk som startar tidlig å stemme, bruker stemmeretten mer aktivt senere i livet.

– Så om 16-åringer får lov til å stemme, taler det for høyere valgdeltakelse i befolkningen for øvrig på sikt.

Valgforsker Johannes Bergh mener imidlertid at dette fremdeles er uavklart:

– Våre data fra forsøk med stemmerett for 16-åringer i Norge tyder så langt ikke på at disse i større grad benytter seg av stemmeretten senere, sier Bergh.

Gi en gave, støtt oss månedlig eller bli abonnent.

stemmerett

Valg

Ingebjørg Sofie Larsen

Ingebjørg Sofie Larsen (f. 1983) er kultureddaktør i Minerva. Hun har bakgrunn som frilansmusiker med utdanning fra Musikkhøgskolen og en mastergrad i European Studies: Ideas and Identities fra London School of Economics. Twitter: [@i_sofie](#)

FRA FORSIDEN

— NYHET —

Rusreformen kan ryke

Don't Lower the Voting Age, Raise It

Liberty requires limiting majority rule; limited suffrage could be part of it.

Sunday, March 3, 2019

Image credit: Pixabay license (<https://pixabay.com/photos/survey-opinion-research-voting-fill-1594962/>)

J.K. Baltzersen

Culture [Voting](#) [Norway](#) [Suffrage](#) [Big Government](#)

On an otherwise perfectly normal Monday in mid-February, a bill was [introduced](#) in the Oregon legislature to lower the [voting age](#) from 18, as required (maximum) by [Amendment XXVI](#) to the [US Constitution](#), to 16. The bill made [headlines](#) and was, among other places, discussed on [The TODAY Show](#).

There has been a slight beginning trend to lower the voting age, in Europe and elsewhere. Austria [lowered](#) the general elections voting age to 16 in 2007. In Malta, a [bill was passed](#) only last year to do the same. Estonia has a

voting age of 16 for [local elections](#). In Europe, the voting age varies from 16 to 25, the most common being 18, as elsewhere around the world. The voting age for the [Italian Senate](#) is 25, where the eligibility age is 40.

Fourth Defeated Attempt in Norway

In my own home country of Norway, there has been a campaign for some years to lower the voting age from 18 to 16, and it has been unsuccessful thus far. [Constitutional amendments](#) in Norway need to be introduced in one parliamentary term, by approximately a year before the next election, and then voted on in the next term, requiring a two-thirds majority.

A constitutional bill to lower the voting age [failed](#) in January for the fourth consecutive term. [Experiments](#) with lowering the voting age to 16, limited to a small number of municipalities, were conducted in 2011 and 2015 during local elections. There were mixed results, according to evaluation reports from the [Norwegian Institute for Social Research](#).

In Parliament, support for lowering the voting age is currently at approximately 13 percent. According to Norwegian elections and democracy researcher [Johannes Bergh](#), support among the public for lowering the voting age to 16 typically lies around 25 percent. An [opinion poll conducted](#) in January indicated support for a lower voting age was at 20 percent, whereas the support for a higher voting age was measured at 23 percent.

With all this beginning drive to lower the voting age, as if there is some law of gravity of politics that whatever has limits must come down to no limit at all, i.e., zero, perhaps we should start considering raising the voting age.

Classical Liberals on Suffrage

After all, [Friedrich August von Hayek](#) had an [interesting proposal](#) of letting people vote once in a lifetime, i.e., at 45, for candidates to the legislative assembly, of their own age, for a term of 15 years. The legislative assembly

was, in von Hayek's idea, to be elected with 1/15 of the assembly each year, such that it would consist of members of 45-60 years of age.

Limiting and expanding suffrage has been an important part of the long development of democracy. The Frenchman [Benjamin Constant](#) is an example of a classical liberal who wanted [limited suffrage](#). The Englishman [John Stuart Mill](#) proposed giving [extra votes](#) to the well-informed.

More recently, [Bryan Caplan](#) and later [Ilya Somin](#) have [been](#) arguing [that](#) democracies produce uninformed and irrational outcomes simply because it is irrational for a single voter to spend very much time studying the relevant issues given the very limited impact of a single vote in a mass democracy. [Jason Brennan](#) recently took it to the next level by proposing [replacing democracy](#) with some sort of [epistocracy](#), rule of the informed, starting small with limited experiments.

Now, should we be reversing the apparent one-way development of democracy? Given that the epoch of unlimited suffrage and mass [democracy](#) has not exactly shown impressive results when it comes to limiting politics, government, and power, we should at the very least be open to it as an option.

Why Raise the Voting Age?

If we look at the voting age, adjusting it is certainly a very broad and general measure. Indeed any general voting age, i.e., not having individual requirements, will be based on an evaluation of people as a group—age group in this case—and not as individuals. It is also important to keep in mind that when it comes to voting, it is the number of votes that counts; the one single vote hardly matters at all. Arguments for raising the voting age—as for lowering it—will necessarily be less fine-tuned than those for more individually-oriented measures.

I [have launched](#) the idea that the (Norwegian) voting age should be [raised to 25](#). I have had the opportunity so far to [argue for this position](#) twice on [Norwegian national radio](#).

The main argument is that there should be greater requirements for taking part in decisions for society as a whole—or in deciding for others, if you will—than for taking full legal responsibility for one's own affairs. The anarchist position would be that such lording over others should not take place at all, but in any case, more responsibility would be better than less—for both [anarchists](#) and [minarchists](#).

These requirements involve maturity and life and work experience, but they also involve having paid an accumulative share of taxes before receiving loads of free stuff from the government, incentivizing more responsibility. The latter is more relevant the more so-called generous the welfare state is, but it still is relevant in most countries, even the United States, where so-called democratic socialism is apparently growing in popularity.

We hear the argument that young people need to be involved in politics, so a low voting age, i.e., letting the young vote, is a good way of including them. No, they don't need to be involved in politics. A free society with limitations on power and low involvement of government in society needs to have less such involvement. Young people should be involved in their own lives, not politics.

No Fringe Opinion

As mentioned, there was an opinion poll in Norway in January showing 23 percent support for a higher voting age. Polling for support for a higher voting age is not very common, as the unawareness of any such polls of prominent Norwegian elections and democracy researcher Johannes Bergh should bear witness.

The January poll was conducted by [a polling agency](#) upon my request, and the respondents were asked what they would set the voting age to if they themselves could freely set it with no limiting or guiding alternatives. Hence, it has been shown that there likely is considerable support for raising the voting age; it is not a fringe position. I would encourage more such polling, not taking the one-way development for granted.

Let's go the other way than what those Oregon legislators are suggesting. Given how the reach and size of government have grown as the franchise has been expanded, there is reason to believe there is empirical evidence that people have been voting themselves other people's money. Hence, looking at ways of reducing the franchise should at least be explored. Raising the voting age should certainly seriously be considered.

The FEE Daily

Fresh content in your inbox, every morning

SUBSCRIBE NOW

Join us in preserving the principles of economic freedom and individual liberty for the rising generation

Support FEE's Mission

J.K. Baltzersen

[J.K. Baltzersen](#) is a Norwegian political commentator and writer. He is the editor of a [Norwegian anthology](#) on constitution and liberty, with [Cato Institute's Johan Norberg](#) amongst the contributors. He has occasionally written for [LewRockwell.com](#) and [Enter Stage Right](#).

[POLITIKK](#)[ØKONOMI](#)[UTENRIKS](#)[POLITISK FILOSOFI](#)[IDÉHISTORIE](#)[OM WAGHORN](#)

Stemmerett for klimaengasjement? Nei!

🕒 12. juni 2019 👤 J.K. Baltzersen 📁 Politikk 💬 0

Innlegg

[Mont Pelerin Society til Oslo](#)[Adjø Montesquieu](#)[Stemmerett for klimaengasjement? Nei!](#)[Opplysningsideer i et vakuum?](#)[Generasjon Overbeskyttet](#)

Den opportunistiske kampanjen for senket stemmerettsalder for klimaengasjement bør avvises. Stemmerettsalder bør være like høy som myndighetsalder, om ikke enda høyere.

Skoleelever møter ikke opp til undervisning fordi de mener at det er viktigere å gå i klimademonstrasjon. Dette ser flere som et tydelig tegn på at stemmerettsalderen må senkes. I løpet av en uke i slutten av mai var det utspill om dette i både [Aftenposten](#), [Dagsavisen](#) og [Dagbladet](#). Aftenposten kjørte med dette konseptet [også i anledning](#) aksjonen i mars.

Det er visstnok ungdommens store klimaengasjement som nå plutselig gjør at 16- og 17-åringer skal få stemmerett – og med vår regel fra 1972 om at det er alder ved valgårets utgang som avgjør, blir det isåfall også noen 15-åringer.

WH

Waghorn

237 likerklipp

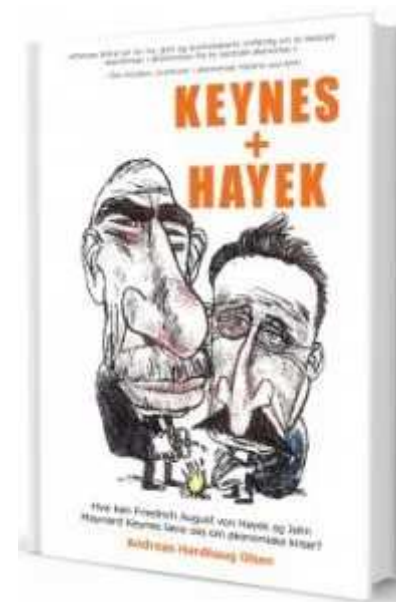
Lik side

Del

Bli den første av vennene dine til å like dette

Follow @waghornno 161 followers

Keynes + Hayek

Keynes + Hayek: Hva kan Friedrich August von Hayek og John Maynard Keynes lære oss

Blant argumentene som blir fremført for å senke stemmerettsalderen, er at 16-åringer har fullført sin obligatoriske utdanning. Samtidig får vi høre som argument for klimaskulkingen at det ikke er noen vits i at ungdommen utdanner seg når de ikke har noen fremtid. Her har vi altså ungdom som åpenbart signaliserer at de ikke er interessert i kunnskap fremover, og svaret er at de skal få stemmerett.

om økonomiske kriser? av Andreas Hardhaug
Olsen

Det kan sies mye om klimasaken, men det er liten tvil om at den er polarisert og kritiske innfallsvinkler sees svært stygt på – selv når de ikke utfordrer hovedsynet fra FNs klimapanel. Er virkelig engasjement innenfor en så polarisert sak, og der slagord er det som synes å telle, ihvertfall blant de demonstrerende, det som skal gi oss en stemmerettsalder på 16 år? Slik opportuniste bør tydelig avvises.

Når vi får slagord som inneholder «vi har ingen fremtid», bør vi snarere stoppe opp og spørre om propagandaen og demagogien er gått litt vel langt. FNs klimapanel fremskriver at det vil skje alvorlige ting, men der finner man ingen referanse til apokalyptisk undergang. Når det er gått så langt med retorikken, bør vi heller ikke la stemmerettsalderen blandes i cocktailen.

Men kanskje poenget er at når ungdommens klimaengasjement visstnok er uangripelig, skal dette utnyttes i andre sammenhenger, også i spørsmålet om stemmerettsalder? Vi må ikke trakassere barn, må vite. Tja? Hvis de ikke kan være med i samfunnsdebatten ved å tåle steken når de er med på leken, er det kanskje like greit at de ikke har stemmerett? Moden nok bør jo den jevne 16- og 17-åring være, og det kan absolutt betviles at de generelt er det.

Så kan det innvendes at heller ikke 18-åringer er modne nok. Ja, kanskje nettopp derfor bør vi seriøst vurdere å sette stemmerettsalderen *opp*.

Nå vet vi heller ikke hvor mange av skoleelevene som ville møtt opp til demonstrasjon dersom alternativet ikke var å sitte i et kjedelig klasserom, noe som ytterligere taler for varsomhet med å bruke engasjementet som argument for å senke stemmerettsalderen.

Det fremste moment for *status quo* i debatten om stemmerettsalder er at myndighetsalder, stemmerettsalder og valgbarhetsalder bør være lik. Siden 1979 har disse vært harmonisert, og ser vi bort fra de korte overgangsperiodene 1967-69 og 1978-79, har de vært harmonisert siden 1948. De avvikende aldersgrensene i disse overgangsperiodene hadde heller ingen praktisk betydning, med mulig unntak for lokale folkeavstemninger.

Ser vi bort fra disse korte overgangsperiodene, har stemmerettsalderen alltid vært lik eller høyere enn myndighetsalderen. At man får stemme, innebærer at man får delta i styringen over andre. Det bør være en høyere terskel for å delta i styringen over andre enn myndighet i egne saker, men ihvertfall ikke lavere.

Når det i tillegg fremføres som argument mot motstanden mot 16 års stemmerettsalder at mange 18-åringer heller ikke er modne nok til å stemme, er det nettopp en endring i **motsatt retning** vi bør snakke om.

Vi anser jo ikke 18-åringer modne nok til å kjøpe sprit, men altså klare for å delta i å bestemme over andre. Her er det noe som skurrer, og en **hevet stemmerettsalder** vil helt klart være på sin plass.

[Forblir USA en republikk?](#)

[Roboter iblant oss](#)

['Wenn jemand eine Reise tut'](#)

[DEMOKRATI](#)[KLIMA](#)[KLIMASKULKING](#)[POLARISERING](#)[STEMMERETT](#)**Om J.K. Baltzersen** [3 artikler](#)

Forfatter og samfunnsdebattant, spesielt opptatt av forholdet mellom demokrati og frihet. Redaktør av antologien *Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?*.

« FORRIGE[Opplysningsideer i et vakuum?](#)**NESTE »**[Adjø Montesquieu](#)

Bli førstemann til å kommentere

Legg igjen en kommentar

Epostadressen din vil ikke vises.

Kommentar

Navn*

Spørsmål og svar om stemmerett

J.K. Baltzersen gir spørsmål og svar om stemmerett

Drømmevelger og myndighetsalder

Hva er din drømmevelger?

Jeg har en drøm om at livet skal handle om langt mer enn politikk – i mye sterkere grad enn idag. Velgerflertallet er gitt altfor stor makt over den enkelte.

Hva innebærer det?

Det er i utgangspunktet et lite problem at velgere har makt dersom det er innenfor en strengt definert ramme. Hevet stemmerettsalder kan være et praktisk tiltak når det ikke er tilfelle.

Hva er hovedgrunnen til at du ønsker å heve stemmerettsalderen?

Det bør være strengere krav til deltagelse i makten over andre enn til å styre egne affærer. Derfor bør stemmerettsalderen være høyere enn myndighetsalderen. Det bør være krav til å ha betalt inn til den statskassen man skal ha innflydelse over. Det bør også være høyere krav til modenhet, kunnskap og erfaring.

Er ikke et moment i debatten at myndighetsalderen bør være den samme? Og kanskje også valgbarhetsalderen?

Ja, dette er et argument fremført av tilhengerne av status quo. For mesteparten av norsk historie siden 1814 har valgbarhetsalderen vært høyere. Den var 30 fra 1814 frem til 1948. I en stor del av norsk historie siden dansketidens slutt – fra 1869, da myndighetsalderen ble satt ned fra 25 til 21, til 1946, da stemmerettsalderen ble satt ned til 21 – har stemmerettsalderen vært høyere.

Man har siden hatt kortere overgangsperioder (inntil 1-2 år) med lavere stemmerettsalder enn myndighetsalder. Stemmerettsalderen ble satt ned først. Så fulgte myndighetsalderen, som ble satt ned før det påfølgende valg

(stortingsvalg og lokalvalg). Det er med andre ord neppe grunnlag for å si at avviket var der noe særlig i praksis.

Tilhengerne av lavere stemmerettsalder liker å påpeke at det ikke har vært samsvar mellom myndighetsalder og stemmerettsalder, men det er altså kun i overgangsperioder at stemmerettsalderen har vært lavere.

Men det er vel en liten forskjell idag på stemmerettsalder og myndighetsalder?

Ja, siden 1972 har man fått stemmerett 1. januar i året man fyller. I prinsippet får den som fyller år 31. desember, stemmerett tilnærmet et år i forveien. I praksis er det bare snakk om inntil ca. fire måneder for dem som er født i siste tertial. Valg er i september, og våre to folkeavstemninger i perioden var i [september](#) og [november](#).

Men er historiske forskjeller i seg selv en god nok grunn?

Nei, men det er altså mer alvorlig å bestemme over andre enn over seg selv.

Andre begrensninger i stemmeretten

Har det virkelig så mye å si at man har en liten andel i makten over andre? Umyndiggjorte mister jo ikke stemmeretten i Norge.

Det er et poeng. Den enkelte stemme teller veldig lite, men grupper har betydning.

Stemmerett kunne suspenderes tidligere?

Det er riktig. I 1954 ble adgangen til å suspendere stemmerett strøket fra [Grunnloven](#). Med dette forsvant suspensjon av stemmerett for umyndiggjorte og grunnlovshjemmel for suspensjon for folk satt under tiltale. Frem til 1919 var det også suspensjon av stemmerett for dem som hadde understøttelse fra statskassen.

Har det vært fritt frem for folk som ikke har vært ved sine fulle fem siden 1954?

Fra 1954 og frem til 1980 var det tap av stemmerett for umyndiggjorte istedenfor suspensjon. Det har vært adgang i Grunnloven siden 1980 til å regulere stemmerett for personer med alvorlig sjelelig svekkelse eller nedsatt bevissthet, men denne adgangen benyttes for tiden ikke. Bruk av adgangen ble sist opphevet i 2005.

Hvordan er dette utenfor våre grenser?

I utlandet varierer det med stemmerett for umyndiggjorte og straffedømte. Eksempelvis i USA [er det variasjoner fra delstat til delstat](#). Nevada har f.eks. forbud mot stemmerett for umyndiggjorte nedskrevet i [sin grunnlov](#).

Du nevner straffedømte. Har det ikke vært noe bråk om det i Menneskerettighetsdomstolen her i Europa? Vil vi ikke få noen problemer med det hvis vi innskrenker stemmeretten?

Europarådet og Menneskerettighetsdomstolen har hatt problemer med en [britisk](#) sak. Problemet i denne saken var at det var en for bred utelukkelse av straffedømte.

Men i Norge er vi menneskerettsdomstolens søte engler?

I Norge er det fortsatt åpning i Grunnloven for at straffedømte kan tape stemmerett. Grunnloven foreskriver også at man taper stemmerett ved å gå i fremmed makts tjeneste uten godkjennelse fra Regjeringen.

Dagens sivile [straffelov](#) inneholder ingen adgang til stemmerettstap, mens [den militære straffelov](#) fortsatt har slik bestemmelse. [Frem til 1953](#) var det automatisk tap av stemmerett ved dom av en viss lengde, mens det frem til [straffeloven av 1902](#) ble endret i 2005, var adgang til å idømme slik tilleggsstraff. Stemmerettstap har vært lite brukt som straff i nyere tid.

Stemmerett som menneskerettighet

Hva er de konkrete menneskerettighetsbestemmelsene?

Almen og lik stemmerett er nedfestet i artikkel 21 i [FNs verdenserklæring om menneskerettigheter](#) og artikkel 25 i [konvensjonen om sivile og politiske rettigheter](#). I Den europeiske menneskerettighetskonvensjons [første](#)

[tilleggsprotokoll](#)s artikkel 3 er det en lignende formulering, men almen og lik stemmerett står ikke direkte i artikkelen.

Du legger deg ut med menneskerettighetene med andre ord?

Det er et viktig spørsmål om menneskerettighetene slik de er definert av FN og Europarådet, har naturrettslig opphav eller om det er [positivisme](#) og statens positive lover på et annet nivå. Janne Håland Matlary har skrevet om dette i [antologien](#) *Ja, vi elsker frihet*. Matlary drøfter spørsmålet og gir ikke noe entydig svar.

[Johan Norberg](#) har skrevet [om problemet med positive rettigheter](#) (Norberg inkluderer riktignok den nevnte bestemmelse i det han forsvarer), og [Vegard Martinsen](#) gjør det samme i antologien *Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?*.

Du er selektiv med menneskerettighetene?

Det er jo interessant og fascinerende at deltagelse i grovt å forsyne seg av andres eiendom defineres som en menneskerettighet, mens fellesskapet tilsynelatende kan forsyne seg med over 80 prosent av folks inntekt uten at det oppstår menneskerettighetsproblematikk.

Er hevet stemmerettsalder et problem her?

Jeg kan vise til at [Institutt for samfunnsforskning](#) har [påpekt](#) at det ikke er noen menneskerettslig forpliktelse til å senke stemmerettsalderen under 18.

Det er heller ingen eksplisitte formuleringer i selve menneskerettighetsbestemmelsene om at stemmerettsalderen må være på et visst nivå. Europarådet [har](#) riktignok behandlet [spørsmålet](#) om [stemmerettsalder](#), men jeg vil tro at det er mindre problematisk enn andre stemmerettsinnskrenkninger.

Italia er medlem av Europarådet, og [der er](#) generell stemmerettsalder definert som myndighetsalder, mens valgbarhetsalderen til Deputertkammeret er 25. Til Senatet er stemmerettsalderen 25 og valgbarhetsalderen 40.

Liberalisters entusiasme, en individuell rett og andre aldersgrenser

Hva vil du si overfor de liberalister som gjerne vil ha mer direkte demokrati og gjerne også senket stemmerettsalder?

Det er forholdsvis uproblematisk hvis man har de rette grenser for statsmakten. Problemet er å finne denne grensen og få statsmakten til å respektere den.

I denne situasjonen med vide grenser er det bedre å begrense stemmeretten. Stemmerettens utvidelse og utvidelsen av statens omfang og rekkevidde har mer eller mindre fulgt hverandre. Det er viktig å ha i mente.

Hvorfor tror du mange liberalister er glad i mest mulig omfattende stemmerett?

Man lener seg kanskje for mye på sitatet fra [Ronald Reagans første innsettelsestale](#): «Government is not the solution to our problems, government is the problem.» Det er mye sannhet i dette sitatet, men man kan – mens man er opptatt av problemene med politikere og byråkrater – lett glemme at noe av problemet også ligger i det kollektivistiske og uansvarlige i velgermassen.

Selv [Ludwig von Mises](#) var [bekymret](#) for kombinasjonen av stor stat og demokrati/almen stemmerett.

Bør ikke stemmerettsalderen stemme overens med andre aldersgrenser? Bør det være aldersgrenser under den?

I Skottland ble det i 2018 [vedtatt](#) å heve den kriminelle lavalderen fra [åtte til tolv](#). I England og Wales er den kriminelle lavalder [ti](#). Skal England og Wales ha stemmerettsalder på ti fordi den kriminelle lavalder er ti?

Når du ikke har nådd myndighetsalderen, bestemmer samfunnet over deg gjennom å bestemme at du ikke er myndig. Skal du derfor ha stemmerett? Hva skal da stemmerettsalderen være? Det blir hvis du skal bruke logikk på denne måten, ingen nedre grense.

Det kan lett argumenteres for at stemmerett bør komme sist. Først kommer de ulike trinn i å bestemme over seg selv. Så kommer deltagelsen i å bestemme over andre.

Er det ikke et rimelig krav i en demokratisk rettsstat å ha stemmerett for å ha innflydelse over lovene?

Det er viktig å skille mellom demokrati og rettsstat. Rettsstat kom før demokrati.

Det er liten sannsynlighet for utslag for én enkeltstemme.

Stemmeretten beskytter en ikke mot overgrep fra statsmakten. Stemmeretten er først og fremst kollektivistisk, ikke en individuell beskyttelse.

Erfaring, verneplikt og skatt

Hva med den unike erfaringen unge har idag?

Den erfaringen mener jeg ikke er tilstrekkelig. De som idag er 10-11 år gamle, er den eneste gruppen som har erfaring med å være tiåringer i 2020. Dette kan trekkes ut i det absurde. Du kan sikkert finne svært modne 15-åringer. Det skal da liksom brukes som brekkjern for å gi stemmerett til 15-åringer.

Du har argumentert med at arbeidslivserfaring er viktig? Hvorfor er det det?

Når man er i arbeidslivet, samarbeider man med andre og får erfaring i å tjene til livets opphold. I det private får man erfaring med å være avhengig av frivillige transaksjoner med kunder.

Et argument som ofte kommer opp, er at man ikke kan sende folk i krig uten at de har stemmerett. Hva sier du til det?

Da kan man kanskje si at man selger sjelen sin. For stemmeretten får statsmakten kjøpe retten til å sende folk i krig? Noe tilsvarende logikk kan brukes når det gjelder skatt.

Hvor mange vil ikke være villig til å slippe skatt eller verneplikt mot også å slippe stemmerett? Du gir noen noe de ikke har bedt om, mot at du kan ta noe de aldri har gitt tillatelse til at du kan ta. Dette blir ganske falskt.

Når det er sagt, kan gjerne verneplikten avskaffes eller vernepliktsalderen heves.

Egeninteresse og fellesinteresse

Stemmer ikke folk i henhold til annet en ren og skjær egeninteresse?

Jo.

[Public-choice](#)-skolen legger vekt på egeninteresse hos politikere, byråkrater og velgere. Vi må også involvere egeninteresseelementet.

[Bryan Caplan](#), [Ilya Somin](#) og [Jason Brennan](#) fremholder at velgere i hovedsak stemmer i henhold til det de oppfatter som fellesinteressen. Det er allikevel ikke bare eller alltid at dette er tilfelle. Carolyn Funk [skriver i en artikkel](#) at folk lettere gir bort andres penger til «fellesformål», men avstår ikke like lett egne fordeler i betydningen at andres penger går til en selv.

Finnes det noe forskning om egeninteresse og valg i Norge?

[Bernt Aardal](#) og [Ola Listhaug](#) har [analysert](#) valg og felles- og egeninteresser for norske forhold. De kunne ikke finne noe vesentlig egeninteresseelement.

Men da er kanskje ikke egeninteresse i valg noe problem å snakke om?

Slike undersøkelser blir jo gjerne gjort for ordinære omstendigheter. Det er rimelig utifra økonomiske betraktninger at velgergrupper som er avhengige av overføringer fra staten, vil påvirkes av forslag om reduksjoner i disse overføringer.

Det påvirker ikke bare hvordan velgere stemmer, men også i hvilken grad partier våger å komme med forslag som berører dette.

Man kan jo spørre seg om ikke mange Trump-velgeres personlige økonomiske forhold ikke påvirket dem til å stemme på Trump. Vi har jo hørt at mange av dem er akterutseilt økonomisk.

Hva er det som gjør at ungdommene som ikke har betalt så mye i skatt, ikke skal få stemme? Hva skiller dem fra andre som ikke betaler så mye i skatt?

De er på begynnelsen av sitt karriereløp, og derfor har de ikke noe særlig akkumulert bidrag i form av skatt. Det vil også være en tendens til lettere å ville fordele andres penger når man ikke har tjent noe særlig selv.

Hva med alle som ikke er studenter?

Når vi vurderer stemmerettsalder, må vi se stort på det. Det er **ca. en tredjedel** av personer mellom 19 og 24 som er studenter. Men **over 90 prosent** tar skole utover grunnskole. Det er også en kostbar belastning på statskassen.

Med stemmerettsalderen ser vi som sagt stort på det, og man vil alltid kunne finne noen som er under aldergrensen, som burde hatt stemmerett.

Hva med pensjonister? Bør det være en øvre grense for stemmerett også? De mottar vel bare pensjon fra staten? De har vel ikke en produktiv fremtid foran seg i motsetning til de unge?

Det er et godt poeng. De har riktignok – i det store og det hele – erfaring med å bidra til statskassen. Men de har sin status som nettoskattebetalere bak seg, og ting tyder på at mange av dem er mest interessert i å få mest mulig igjen for sin tidligere skatteinnbetaling.

Jeg kan derfor godt være med på å diskutere dette også.

Ungdommen skal visst med

Stemmer ungdommene annerledes?

Forskjellene i politiske preferanser er små i Norge **ifølge evaluering** fra Institutt for samfunnsforskning i forbindelse med forsøksordning med 16 års stemmerettsalder. De unge synes imidlertid å velge inn yngre folk.

Hva er da poenget?

I Norge har vi det store Stortingspartiet med sine fløyer, og det er dette som utgjør både den offisielle venstre- og høyreside. Hvordan de velger å drive sin politikk, vil påvirkes av hvem som har stemmerett – selvom det ikke påvirker fordelingene i den nåværende situasjon på de ulike fløyene (partiene).

Hvis vi kobler stemmerett bedre til kunnskap/erfaring og skattebidrag, vil det ellers med stor sannsynlighet påvirke politikken.

Institutt for samfunnsforskning er kommet frem til at unge velges både på grunn av personstemmer og fordi partiene nominerer unge kandidater for å appellere til de unge. Man kan tenke seg at partiene vil gjøre andre ting for å appellere til de unge.

Er det ikke et poeng at ungdommen får opplæring i demokrati?

Institutt for samfunnsforskning har i sin evaluering av forsøk med stemmerett for 16-åringer ikke funnet noe som tyder på at lavere stemmerettsalder utvikler en stemmegivningsvane.

Forøvrig er livet langt mer enn politikk. Det burde folk lære tidlig i livet. Og ikke minst burde politikken spille en langt mindre rolle i folks liv. Gi ungdommen idrett og modelljernbaner før politikken tar dem.

Og hva med deg og ditt engasjement? Folk skal gjøre som du sier, og ikke som du gjør?

Nettopp! Redd deg selv fra min skjebne. Men noen må kjempe for å komme dit.

Hvorfor tror du politikere stadig vekk vil utvide stemmeretten, f.eks. senke aldersgrensen?

Det blir jo spekulasjoner.

Det har jo svært lite å si hva den enkelte velger mener – for å si det forsiktig. Dessuten avgjøres veldig mye av partiene uten særlig mye velgerinvolvering. Det er jo en måte å skaffe seg godvilje på, det å utvide stemmeretten.

Da straffelovkommisjonen anbefalte å stryke adgangen til å fradømme stemmerett fra den sivile straffelov, ble det blant annet begrunnet med at det var lite sannsynlig at et så lite antall tilfeller ville gjøre noe utslag. Man valgte det behagelige alternativet, nemlig å inkludere «alle».

Ditt argument om at unge velgere ikke har arbeidslivserfaring, slår ikke det litt feil? Er det ikke langt viktigere at politikere har arbeidslivserfaring?

Politikeres manglende arbeidserfaring utenfor politikken er også et problem. Det henger sammen. Unge velgere velger unge politikere, slik Institutt for samfunnsforskning har påvist. Men vi kan gjerne diskutere andre forslag også.

Utfordringer med statskassen og relaterte forslag

Hvilke andre forslag har du f.eks.?

Vi kan f.eks. heve valgbarhetsalderen som en løsning på [broilerproblemet](#). Vi kan sette en høyere valgbarhetsalder som også gjelder for regjeringsmedlemmer og statssekretærer.

Mulig man da kan omgå det ved å fylle rådgiverstillinger med dem som er under aldersgrensen, men det vil nok redusere broilertendensen at de mest prestisjefylte stillingene har en aldersgrense.

Dette kan være et av flere mulige tiltak mot broilere.

Drøfter du hevet stemmerettsalder i debattboken Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender? noe sted?

Nei, men jeg drøfter stemmerettens utvidelse mer generelt og problemene med det. Jeg nevner også at man i fremtiden kan tenke seg at kun nettoskattebetalere har stemmerett, i motsetning til dagens ukvalifiserte stemmerett.

Jeg synes forøvrig Bent Johan Mosfjells [drøfting om stemmerett](#) er interessant, og jeg har [vært inne på](#) lignende.

Burde du ikke ha drøftet et så viktig forslag som hevet stemmerettsalder i boken?

Før selve bokprosjektet startet var en alternativ prosjektidé å samle artikler som argumenterte for hver sin grunnlovsendring som ville øke friheten. Dette var en interessant prosjektidé, og kanskje mer konkret enn det bokprosjektet endte som.

Men når mange allerede eksisterende grunnlovsbestemmelser er lite effektive i å gi frihet, blir motivasjonen laber for noe slikt. Dessuten er det viktig å være forsiktig med troen på samfunnsdesign og konstitusjonelt design. Edmund Burke hadde et poeng da han skrev at konstitusjoner vokser frem, de blir ikke konstruert.

Man kan si at jeg har utviklet forslaget om hevet stemmerettsalder som en videreutvikling basert på boken.

Burke hadde et poeng? Allikevel foreslår du å heve stemmerettsalderen som en løsning på alle våre problemer?

Ikke som en løsning på alle våre problemer. Det er viktig å snu retningen. Dette er det forslaget mitt om å heve stemmerettsalderen dreier seg om. *Har du ytterligere forslag?*

Jeg antydte i *Klassekampen* i juni 2018 at [Stortinget burde være samlet i en kortere periode](#) enn det vi opererer med idag. I *Nettavisen* i august 2018 fremmet jeg et [forslag om konkrete begrensninger](#) i det offentliges virksomhet og den enkeltes skattenivå. Forøvrig har jeg [luftet problemet](#) med uopplyste velgere.

Hvorfor legger du så mye vekt på bidrag til statskassen?

Hvis man tar statistikk fra SSB og NAV og legger sammen [uføretrygdede](#), [alderspensionister](#) og [ansatte i offentlig forvaltning](#), for så å regne dette som andel av [personer over 15 år](#), kommer man frem til en andel på ca. 48 prosent (2018). Dette er en grovregning, for det kan blant annet være overlapp mellom alderspensionister og yrkesaktive.

På den annen side kommer f.eks. studenter og leverandører til og konsulenter i offentlig sektor i tillegg. Ansatte i selskaper i offentlig heleie er ikke med i offentlig forvaltning og kan i noen tilfeller være aktuelt å inkludere også.

Noen kan argumentere for at man f.eks. også burde ta med arbeidsledige og mottagere av fødselspenger. Dette er ofte midlertidige situasjoner, noe man forsåvidt også kan si om studenter, men man er ofte student over flere år, og for de unge er det akkumulerte bidraget til statskassen som hovedregel begrenset.

Noen vil kalle en så høy andel mottagere av sitt levebrød fra staten et demokratisk problem. Problemet ser ikke ut til å bli mindre.

Men selv med så mange som mottar lønn, trygd eller annet fra det offentlige, ender jo stortingsvalg noen ganger med borgerlig regjering. Hva er problemet?

Regjeringen foreslo for 2019 en [budsjettert samlet utgiftsøkning](#) på 14,6 prosent. Det er riktignok inkludert overføring til oljefondet samt nedbetaling av lån og lån gitt (merkelig å føre dette som utgifter forresten), men det gir likefullt et urovekkende bilde av forhold i norsk økonomi (for å øke utgiftene med 14,6 prosent må inntektene økes tilsvarende; petroleumsdominans; et statlig fonds dominans).

Ekskluderer vi det nevnte, er økningen på 3,6-3,7 prosent, noe som er lavere enn BNP-vekstprognosen på 2,3 prosent. Ikke bare satser en såkalt borgerlig regjering på at totaløkonomien vil vokse raskere enn veksten i offentlig sektor (en svært defensiv/risikabel fremferd hvis du virkelig mener noe med å begrense offentlig sektor), den regnet faktisk ikke med at dette ville skje i 2019.

[Dette var før koronasituasjonen.]

Utviklingen og stemmerettens begrunnelse

Du snakker om begrensning av stemmerett som om det skulle være aktuelt fremover. Er du ikke litt utdatert?

Man kan jo bruke et [årstall som et argument](#). Lykke til!

Bare fordi en utvikling har gått i én retning over svært lang tid, trenger ikke dét bety at utviklingen er udelt positiv. Spesielt hvis noe har vunnet igjennom

i den politiske idékampen, betyr ikke det nødvendigvis at det er en positiv utvikling.

Broilerproblemet er et stort problem idag, og det er ihvertfall langt større idag enn det var i tidligere tider. Er det derfor bra?

Det er mye vi kan være glade for at vi har idag, men ikke hadde før, absolutt, men noen automatikk i at dagens ordninger er bedre enn fortidens er det ikke.

Men du er vel litt gammeldags?

Jeg var selv akademisk involvert i maskinlæring før det ble populært i den grad det er idag, og jeg ville sende inn leserbrev til *Aftenposten* mens en representant for avisen fortsatt mente at debattredaksjonen aldri ville komme til å motta leserbrev per e-post.

Men send gjerne alle tidsåndens soldater mot meg.

Stemmerettsalderen begynte man å sette ned fra 25 år i 1920. Hva var det som var så bra i 1920?

Vi hadde en forholdsvis liten og lite inngripende stat.

Er det en årsakssammenheng med stemmerettsutvidelse?

Det er ihvertfall en korrelasjon. Det er sannsynlig at det er en årsakssammenheng mellom utvidelse av statens/det offentliges rekkevidde og omfang. Blant dem som skriver eller har skrevet om tematikk rundt denne mulige årsakssammenhengen, er [Hans-Hermann Hoppe](#), [Paul Gottfried](#), [Martin van Creveld](#) og [Bertrand de Jouvenel](#).

Er ikke det å skjære alle over én kam å heve stemmerettsalderen?

Når det er stemmerettsalderen vi vurderer, blir det selvfølgelig slik at man må se stort på det – som vi tidligere har vært innom. Det blir ikke en individuell vurdering, langt derifra.

Man kan i hovedsak ha to typer begrunnelser for stemmerett, nemlig prosedural og instrumentell begrunnelse.

Hva er en prosedural begrunnelse?

Den prosedurale begrunnelsen går ut på at stemmerett er viktig i seg selv, gjerne begrunnet i deltagelsen stemmeretten gir, dvs. at man føler seg som deltager i det politiske systemet ved at man har stemmerett.

Prosedyren er det viktige, ikke hva systemet fører til. Prosedyren med å velge flykapteinen av og blant flypassasjerene blir det viktige, ikke hva det fører til.

Hva er en instrumentell begrunnelse?

Den instrumentelle begrunnelsen går ut på at stemmerett ordnes slik at det gir et hensiktsmessig politisk system. Det kan fortsatt være viktig at flest mulig har stemmerett, men det er konsekvensen av det som er viktig, ikke at folk har stemmerett i seg selv.

Hva har disse typer begrunnelser å si i dagens samfunn?

I samfunnet idag legger man stor vekt på det prosedurale, og da blir det en viktig innvending at folk skjæres over én kam. Legger man mer vekt på det instrumentelle, blir ikke dette like viktig.

Men jeg kan gjerne være med på en vurdering av endringer som ikke slår til like grovt.

Muligheter og konsekvenser

Hvilke endringer/konsekvenser ser du for deg med endring i stemmerettsalder?

Å spå akkurat hvordan det vil slå ut, er for alle praktiske formål umulig. Man kan allikevel ane visse tendenser ved endring av krav til kunnskap, erfaring, modenhet og bidrag til statskassen.

Bryan Caplan, Jason Brennan og Ilya Somin viser til at mangel på kunnskap fører til at velgerne begår feil systematisk, dvs. at det slår ut i bestemte retninger.

Det er også god grunn til at ansvarlighet i offentlig pengebruk vil øke dersom man får en viss kobling av stemmerett og bidrag til statskassen.

Hvorfor legger du så mye energi i et forslag om hevet stemmerettsalder?

Jeg har tatt opp dette temaet i forbindelse med at stemmerettsalder er på dagsordenen i anledning [grunnlovsforslaget om å senke stemmerettsalderen til 16](#). Da planla jeg et utspill lang tid i forveien, og jeg fikk det på trykk i *Bergens Tidende* dagen før Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité skulle avgi innstilling. Innstillingsfristen var da 24. april 2018.

Jeg syntes det var på høy tid med en annen innfallsvinkel i debatten enn bare status quo mot senkning. Utspillet vekket oppsikt.

Behandlingen av grunnlovsforslaget ble utsatt og behandlet i Stortinget 29. januar 2019. I anledning valglovutvalgets utredning er det fortsatt aktuelt.

Det er bare fordi det er et aktuelt grunnlovsforslag til behandling du tar opp dette? Så du mener egentlig ikke dette? Det er bare noe du gjør for å slippe til i samfunnsdebatten?

Nei, absolutt ikke. Men grunnlovsforslaget gir en anledning til å delta i et aktuelt spørsmål.

Endring i stemmerettsalderen er kanskje ikke den optimale endring, men det er en mulig endring som har selvstendige, ganske gode grunner.

Et forslag på egne ben

Hvilke selvstendige grunner er det for å heve stemmerettsalderen?

Som nevnt har de svært unge i det store som gruppe lite akkumulert bidrag til statskassen og lav modenhet og erfaring. Det viktigste er at det er en mer alvorlig sak å bestemme over andre enn over egne affærer. Derfor bør stemmerettsalderen være høyere enn myndighetsalderen.

Vi ser også infantiliseringen i samfunnet. Folk behandles som barn i stadig høyere alder, men stemmerettsalderen skal visstnok settes ytterligere ned.

Skulle man vurdert utifra utviklingen av når man ansees som voksen over tid, burde stemmerettsalderen egentlig vært satt opp fra det opprinnelige 25. For den som er opptatt av å holde seg inne med de nevnte menneskerettighetsbestemmelser om stemmerett og valg, vil stemmerettsalderen trolig være mindre problematisk enn andre typer endringer i stemmeretten.

Du stikker hodet markant frem her. Hva sier du om noen vil frata deg stemmerett?

Det må de gjerne gjøre. Jeg trenger den ikke.

Popularitet og gjennomslag

Hvorfor er det så stor oppslutning om bredest mulig stemmerett?

Det er en del av demokratiutvidelsen over tid. Det er selvfølgelig sammensatt, men en viktig del av det er at det har vært ført både varm og kald krig på vegne av det demokratiske system. I krig – kald som varm – skal man helst være lojal mot egen side. Da blir det lite rom for nyanser. Det ligger mye bra i Churchills kjente dictum, men det kan også bli [for enkelt](#).

Du står ganske alene om å ville heve stemmerettsalderen?

Det er ikke den helt store oppslutningen om å heve stemmerettsalderen i den offentlige sfære, nei, men jeg står ikke helt alene.

I [valgåret 2013](#) skrev Oskar Aanmoen, som i det året fylte 18 år, i *Aftenposten* at myndighetsalderen aldri burde vært satt ned.

I forkant av utspillet i *BT* la jeg selv ut en [Twitter-avstemning](#) om stemmerettsalder med tre valg (opp, ned eller status quo). Det var forholdsvis stor oppslutning, og nesten halvparten stemte for å heve stemmerettsalderen. Ja, jeg vet at dette ikke er en metodisk korrekt meningsmåling, og at jeg kan ha noe spesielle følgere på Twitter. Senere har en meningsmåling bestilt fra meningsmålingsbyrå gitt en antydning om at støtten til hevet stemmerettsalder ligger rundt 20-25 %.

Jeg fått flere tilbakemeldinger med støtte, iblant ledsaget av en uttalelse om at vedkommende ikke ville turt å si noe slikt offentlig.

Ukeslutt hadde en utflukt til Blindern, og der fant de motstand, men også støtte, til mitt forslag.

Har du noen støtte å skrive hjem om?

[Friedrich August von Hayek](#) har lekt seg med en ordning der lovgiverforsamlingen består av folk i alderen 45-60 år. Dette gjøres ved at det er valg hvert år av en 1/15 av forsamlingen, slik at de som er 45 år, velger blant sine jevnaldrende. Han [skriver om dette](#) i boken (tre bind) *Law, Legislation and Liberty*. [Egil Bakke](#) promoterer en slik ordning i [boken](#) *Hvor mye politikk tåler Norge?*. Dette er jo til en viss grad lignende idéer.

I forbindelse med kroningsjubileet i 2006 publiserte *Adresseavisen* en meningsmåling om Kongens makt. 18 prosent mente at Kongen burde få mere makt. Blant aldersgruppen under 30 var andelen 30 prosent. Ja, dette er kun én meningsmåling, og det er ingen tvil om hvor det store flertall står, men en så høy andel for et så kontrært synspunkt som for alle praktiske formål ikke blir argumentert for i den synlige, offentlige samfunnsdebatt, må betraktes som oppsiktsvekkende.

En meningsmåling i januar 2019 viste altså også at det var betydelig støtte til hevet stemmerettsalder.

Men du får ikke noe gjennomslag for dette?

Jeg sa i Ukeslutt at mitt forslag ikke kom til å bli vedtatt med det første. Jeg fikk tilbakemelding på tomannshånd om at det neppe heller ville bli vedtatt med det andre eller tredje. Det er forsåvidt semantikk. Poenget er at jeg vet at dette er en svært vanskelig oppoverbakke.

Forestill deg den politiker som skal fortelle en velgergruppe at de ikke lenger skal få stemme - ihvertfall ikke på flere år. Det virker nokså utopisk at politikere skulle stemme for noe slikt - selvom de skulle innse at det ville være fornuftig.

Så du kjemper en nytteløs, utopisk kamp?

Det er en bratt og lang oppoverbakke, men det er viktig å jobbe for et paradigmeskifte. Jeg frykter at det kan bli en svært alvorlig krise før det kommer en retningsendring.

Men et forslag som har rundt 20-25 % oppslutning fortjener å kjempes for.

Er ikke det du driver med litt tamt? Du har gitt noen innrømmelser her. Er du ikke altfor balansert? Blir det ikke lav temperatur i debatten?

Nei, å gå ut mot dagens regime med ukvalifisert stemmerett er absolutt ikke tamt. Vi er kommet langt hvis dette ikke er kontroversielt og ikke gir debattertemperatur.